

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

***Youtuber*'ite vabandusvideote retoorika**

Bakalaureusetöö

Elisabeth Prints

Juhendaja: Kaspar Kruup, MA

Kaarel Lott, MSc

Tartu 2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	6
1.1. Kes on sisuloojad?	6
1.1.1. Häbikuulsuste olemus	8
1.1.2. Tühistamiskultuur, selle väljendumine ja mõju sisuloojale	9
1.2. Parasotsiaalsed suhted	10
1.3. Retoorika	13
1.4. Mis on skandaal?	15
1.5. Vabandamine ja selle elemendid	16
1.5.1. Andestamine sotsiaalmeedias	22
2. UURIMISKÜSIMUSED	24
3. VALIM JA MEETOD	25
3.1. Kasutatavad andmekogumis- ja analüüsimeetodid	25
3.1.1. Meetodi piirangud	27
3.2. Valim	28
4. TULEMUSED	31
4.1. Library of a Viking	31
4.2. Jaclyn Hill	37
4.3. Tana Mongeau	43
4.4. iDubbbz	49
4.5. David Dobrik	54
4.6. Colleen Ballinger	58
5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	65
5.1. Tuleviku uurimissuunad	69
5.2. Uurija refleksioon	70
KOKKUVÕTE	72
SUMMARY	73
KASUTATUD KIRJANDUS	74

LISAD

79

Lisa 1. Bakalaureusetöös analüüsitud videote lingid

79

SISSEJUHATUS

Youtube'i vabandusvideod on muutunud oluliseks osaks kaasaegses digitaalses kommunikatsioonikultuuris. Need videod ei ole ainult kahetsuse väljendused vaid avalikud esinemised, millel on märkimisväärne mõju sisuloojate avalikule kuvandile ja nende auditooriumile. Vabandusvideod on kujunenud uueks digitaalse retoorika žanriks, mis ühendavad emotsionaalse eneseõigustuse, avaliku kahetsuse ja strateegilise mainekujunduse.

Loisa (2021) arvates on vabandamist üldiselt keeruline defineerida, kuna vabandusi esineb erinevates kontekstides ning vormides. Näiteks kellelegi kohvi peale ajamise eest vabandamine ja kuriteo eest vabandamine on kaks täiesti erinevat situatsiooni ning nõuavad seetõttu ka erinevaid lähenemisi. Üldiselt mõistetakse vabandust enesekaitsekõnena, mis keskendub indiviidi isiksusele ja moraalidele (Downey, 1993). Minu bakalaureusetöö raames analüüsisin eelkõige sotsiaalmeedia skandaalidega seotud elustiili sisuloojate vabandusvideoid, mille põhjused ulatusid rassistlikest kommentaaridest brändiskandaalide ja seksuaalse ahistamiseni.

Elustiili juutuuberite sisu toetub nende isiksusele ja personaalsele elule. Neil on tihti tuhandeid, kui mitte miljoneid jälgijaid, kellel on võimalus kommenteerida ja arvamust avaldada kõige kohta, mida Youtube'i postitatakse. Selliste sisuloojate uurimine on eriti oluline, sest nende bränd on tihedalt seotud isikliku eluga ning publiku usalduse ja lojaalsusega, mistõttu vabandusvideod pakuvad väärtuslikku uurimismaterjali sotsiaalmeedia interaktsioonide mõistmiseks. Publiku poolehoidu saavutamiseks kasutatakse kas teadlikult või teadmata erinevaid retoorikavõtteid, et muuta auditooriumi hoiakuid ja suhtumist sisulooja suhtes. Mind huvitabki see, kuidas seda tehakse ning kuidas see auditooriumile edasi kandub?

Kuna vabandamise puhul on tegu kommunikatsiooniaktiga, siis on võimalik küsida Lasswelli (1948, viidatud McQuail, 2003 kaudu) kommunikatsioonimudeli küsimusi: Kes ütleb mida, kellele, millise kanali kaudu ja millise mõjuga? Teooriapeatükis seletan lahti kõik selle kommunikatsioonimudeli osad vabandusvideote kontekstis, et tagada parem mõistmine sotsiaalmeedia vabandusest kui kommunikatsiooniaktist. Teisisõnu räägin kõikidest mudeli osadest, kus saatja on vabandaja, sõnum on vabandus, saaja on auditoorium, kanal on Youtube ning mõju on vabanduse vastuvõtmine või mitte-vastuvõtmine. Lisaks selgitan lahti sotsiaalmeedia vabanduse enamat konteksti, avan suhet vabandaja ja vastuvõtja vahel ning tagasisidet auditooriumilt. Teorias vaatan ka retoorikat, et tutvustada lähtekohti analüüsiks.

Kõiki neid elemente arvesse võttes saab Youtube'i vabandusvideost midagi enamat, kui lihtsalt vabandus ning selline lähenemine aitab paremini mõista vabandusvideo laiemat perspektiivi, eesmärke ja tagamaid.

Minu bakalaureusetöö uurimisprobleem on see, et puudub süstemaatiline arusaam sellest, milliseid retoorilisi strateegiaid kasutatakse, et edasi anda tõhus ja usaldusväärne vabandus Youtube'i maastikul. Teisisõnu on uuringutes ja kirjanduses alakäsitletud vabandusvideote retooriline dimensioon. Nagu eelnevalt mainisin, valisin fookuseks elustiili sisuloojate vabandusvideod Youtube'i platvormil. Sellest probleemist tulenevalt on bakalaureusetöö eesmärk uurida ja avastada, kuidas ja mis rolli retoorika juutuuberite vabandusvideotes mängib. Minu uurimistöö laiem eesmärk on mõista, millised kommunikatsioonistrateegiad on tõhusad vabanduse kontekstis ning luua alus edasisteks uuringuteks või praktilisteks juhenditeks avaliku vabanduse koostamiseks.

Nimetatud eesmärkide saavutamiseks ja uurimisprobleemi lahendamiseks analüüsin bakalaureusetöö käigus kuute vabandusvideot erinevatel retoorilistel tasanditel. Lisaks sellele analüüsin videote kommentaare, et näha, kuidas auditoorium vabanduse vastu võttis. Analüüsi koostan kombineerides kvalitatiivse sisuanalüüsi ja standardiseeritud kontentanalüüsi meetodeid.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Esimeses peatükis tutvustan teoreetilisi ja empiirilisi lähtekohti. Selles peatükis avan allikatele toetudes Lasswelli (1948, viidatud McQuail, 2003 kaudu) kommunikatsioonimudeli osasid vabanduste ja sotsiaalmeedia kontekstis. Esmalt räägin sotsiaalmeedia sisuloojate olemusest ja eesmärkidest, selgitan milline sotsiaalmeedia kuulsus on häbikuulsus ning milline on parasotsiaalne suhe auditooriumi ja sisulooja vahel. Seejärel räägin retoorikast ja retoorikavõtetest ning kuidas need mõjutavad kõne edasikandumist auditooriumile. Viimaks räägin skandaalist üldisemalt ning sellele järgnevalt avan pikemalt vabandamist ning selgitan, kuidas see on aja jooksul muutunud ja arenenud. Seejärel räägin vabanduse teooriale toetudes põgusalt ka andestamisest.

1.1. Kes on sisuloojad?

Selleks, et analüüsida vabandust kui kommunikatsiooniakti on tarvis määratleda, kes on osapooled. Sotsiaalmeedia ja Youtube'i vabandusvideote kontekstis on saatja rollis sisulooja ning vastuvõtja on auditoorium. Selles alapeatükis avan sisulooja kui ameti olemust üldiselt ning selgitan allikatele tuginedes, kes sisuloojad on, millega nad raha teenivad ja mis on nende jaoks oluline sotsiaalmeedia vabanduste kontekstis.

Abidin ja Ots (2016: 154–155) on defineerinud sisuloojaid kui mikrokuulsuste vormi, kes dokumenteerivad oma igapäevaelu ja jagavad seda enda vaatajaskonnaga läbi sotsiaalmeedia. Nende sõnul jagavad sisuloojad oma jälgijatega väga suurt osa oma elust, alustades argistest ja tühistest tegemistest ja lõpetades põnevate sündmuste ning eksklusiivsete kogemustega. Sarnaselt on sotsiaalmeedia sisuloojaid defineeritud kui inimesi, kellel on välja kujunenud kindel jälgijaskond ja kes pakuvad nad oma jälgijatele ligipääsu oma igapäevaellu läbi sotsiaalmeedia postituste (De Veirman jt, 2016: 801). Teisisõnu jagatakse auditooriumiga tükikest oma elust, mis pakub publikule mingisugust väärtust. Sisuloojate edu peitub nende isiklike brändide teadlikul haldamisel ja kasvatamisel (Abidin ja Ots, 2016: 154). See tähendab, et sisulooja on loonud enda brändi, mis põhineb tema karakteril ja elustiilil. Nende järgi on sellise brändi edu oluline osa sügav ja isiklik suhe sisulooja brändi ning auditooriumi vahel ehk parasotsiaalne suhe.

Sisuloojad teenivad raha üldiselt läbi reklaami või tasustatud sisu tootmise – lihtsustatult loovad nad brändide jaoks reklaame, esitavad neid enda lojaalsele fännibaasile ning saavad selle teenuse osutamise eest rahalist tasu, teenuseid, tasuta tooteid või muid hüvesid nagu

brändireisid ja muu selline (Abidin ja Ots, 2016: 153–154). Selle tulemusena on paljudel blogijatel lepingulised suhted brändide või agentuuridega. Lisaks erasektorile on sisuloojate laialdane edu ja populaarsus saanud tähelepanu teistelt valdkondadelt nagu poliitika, haridussektor ja peavoolumeedia, mistõttu kutsutakse sisuloojaid tihti erilistele sündmustele või esinemistele, et tuua tähelepanu mõnele projektile või eesmärgile (Abidin ja Ots, 2016: 156). Teisisõnu kandub sisulooja auditoorium üle antud teemale, projektile või eesmärgile ja sellega saadakse rohkem tähelepanu.

Sisuloojaid peetakse usaldusväärseteks mõjuisikuteks oma teatud nišis (De Veirman jt, 2016: 798). Tänu sellele mõjule saavad sisuloojad auditooriumile soovitada tooteid ja teenuseid sellisel viisil, et see mõjub neile veenvalt. Auditoorium tajub reklaami autentsema ja usaldusväärsemana, kui seda edastab teine tarbija, võrreldes sellega, kui toodet või teenust reklaamiks bränd ise – see tähendab, et auditoorium muutumas aina skeptilisemaks reklaami suhtes (De Veirman jt, 2016: 800). Teisisõnu usaldab auditoorium endale sarnase inimese arvamust ja soovitusi rohkem kui brändide reklaame. Selleks, et bränd saaks läbi sisulooja reklaamide raha teenida võimalikult tõhusalt, on vaja sisulooja ja auditooriumi vahelist usaldust (Abidin ja Ots, 2016: 154). Jälgijad ja tarbijad on aina teadlikumad reklaamide ja sisuloojate toimetusliku sisu iseloomust ning teavad ka seda, et sisulooja teenib nende arvelt raha, seega tugev usaldus auditooriumi ja sisulooja vahel soodustab reklaami mõjumist auditooriumile (Abidin ja Ots, 2016: 154). Eeldades, et sisulooja soovib teenida sotsiaalmeedias oma töö eest tasu, siis saab öelda, et nende jaoks on oluline, et nende jälgijad usaldaksid neid.

Kuna puuduvad kehtestatud õiguslikud piirangud ja standardid reklaamiformaatide ja reklaamieetika osas, esineb sageli brändiskandaale, mis tekitavad muret nii reguleerijatele, brändijuhtidele kui ka platvormide omanikele (Abidin ja Ots, 2016: 153). Selle põhjal saab öelda, et skandaal on üldiselt kahjulik ka sisuloojale, kes on sellega seotud. Skandaal on tihti aluseks vabandusvideotele ning seetõttu on oluline mõista, milline on eesmärk vabanduse taga. Eelneva põhjal saab öelda, et sisulooja bränd ja tõsiseltvõetavus sõltub suuresti sellest, milline on tema suhe jälgijatega, ning seetõttu on oluline, et nende auditoorium usaldaks neid. Järelikult võib üheks vabandamise eesmärgiks olla usalduse taastamine auditooriumiga, eesmärgiga säilitada enda rahaline tulemuslikkus sotsiaalmeedia sisuloojana.

1.1.1. Häbikuulsuste olemus

Eelmises alapeatükis rääkisin sotsiaalmeedia sisuloojatest, kes püüavad üldiselt luua positiivset internetikuulsust, mis põhineb hea maine kujundamisel, säilitamisel ja sellega raha teenimisel. Youtube on üks populaarsemaid platvorme sotsiaalmeedia sisuloojate jaoks, mistõttu on hakanud väga paljud inimesed sinna sisu looma ja konkureerima vaatajate pärast (Choi ja Mitchell, 2022: 2). Nende sõnul on selline ülerahvastatus põhjuseks, miks kõik sisuloojad ei lähe positiivse internetikuulsuse teed ja kasutavad selle asemel dramaatilisi ja äärmuslikke käitumisviise, et püüda vaatajaid.

Abidin (2021) kirjutab sarnaselt, et sotsiaalmeedias leidub selliseid internetikuulsusi, kes pöörduvad teadlikult häbi ja skandaalide poole, et äratada huvi ja tekitada vastukaja. Tema on defineerinud selliseid kuulsusi, kes saavad tuntuks läbi ebamoraalse või häbiväärse käitumise, kui "*Shamelebrity*" või häbikuulsused. Teiste sõnadega ümbritseb häbikuulsuste karjääri tabu ja skandaalid, mille arvelt nad saavad rohkem tähelepanu ja enda mainet mitu korda taastada ja ümber ehitada. Nemad on need kuulsused, kelle jaoks iga reklaam on hea reklaam. Penfold-Mounce (2009: 10) on sarnast kuulsuse tüüpi defineerinud kui "*Rogue celebrity*" või kurikuulsus. Ta defineerib kurikuulsust kui kuulsat inimest, kes on seotud kuri- või väärteoga või selle toime pannud. Selleks, et kurikuulsust uurida, on jagatud need kolme gruppi: kuulsusest kahtluselised, kuulsused, kelle tegevused kalduvad seadusest kõrvale ja kuulsustest kurjategijad (Penfold-Mounce, 2009: 10–11). See viitab sellele, et teatud sisuloojate puhul võib vabandamine olla teadlik osa nende avaliku kuvandi loomisest ja tähelepanu hoidmisest.

Kuna Youtube'is saab rohkem kohata süüdistusega või seadusest kõrvalekalduvaid kuulsuseid ja meelelahutajaid, siis tuleb avada natuke seda, mida need kaks täpsemalt tähendavad. Penfold-Mounce (2009: 10–11) on raamistanud seadusest kõrvalekalduvaid kuulsuseid kui inimesi, kes pole iseenesest süüdi kuriteos, kuid kelle käitumine on moraalidega pahuksis või kahtlane. Nende puhul on tegu meelelahutajatega, kelle auditoorium ootab neilt patust käitumist, sest see annab neile midagi šokeerivat ja võimalust põgeneda päriselust. Mõned kuulsusest kelmid kasutavad oma maine muutumist selleks, et jõuda karjääriga kaugemale ning teised üritavad vähendada vastukaja, et säilitada oma endine kuulsus ja maine (Penfold-Mounce, 2009). Mõnel juhul, kus kahtlased või amoraalsed tegevused on olnud kasuks *youtuber*'i karjääri edendamisel, on sellel olnud positiivne efekt selles mõttes, et toob kuulsuse oma publikule lähemale ning muudab temaga samastumise

lihtsamaks (Penfold-Mounce, 2009: 150–152). Teisisõnu võib kahtlane või ebamoraalne käitumine hoopis tugevdada youtuberi sidet oma publikuga, sest see muudab ta inimlikumaks, andes tema karjäärile hoogu juurde.

Need kaks definitsiooni on väga sarnased, kuigi Penfold-Mounce (2009) defineeritud kuulsusest kelmid on seostatud pigem seadusevastase käitumisega ja Abidini (2021) häbikuulsused rohkem lihtsalt ebamoraalse käitumisega, siis edaspidises uuringus puutun kokku nende mõlemaga.

1.1.2. Tühistamiskultuur, selle väljendumine ja mõju sisuloojale

Järgnevalt vaatan lähemalt, mida tühistamine täpselt tähendab ning kuidas see sotsiaalmeedia ja vabandusvideote kontekstis väljendub. Velasco (2020: 1) defineerib tühistamiskultuuri sotsiaalmeedias alguse saanud avaliku kriitika vormina, mille eesmärk on vähendada mõne isiku tavapärast nähtavust, kuulsust või mõju. Ta lisab, et tühistamiskultuuri eesmärk võib olla avaliku diskursuse mitmekesistamine või kellegi tähelepanumonopoli vähendamine. Kui võtan eelduseks selle, et sisuloojad võitlevad auditooriumi tähelepanu eest, siis Velasco (2020) definitsiooni järgi on tõenäolisem, et sisulooja kogeb tühistamist või suuremat avalikku kriitikat, kui tal on kõrgendatud positsioon ja kuulsus sotsiaalmeedias.

Naumau ja Simkhovich (2022: 75) sarnaneb Velasco (2020) definitsiooniga ja kõlab järgnevalt: tühistamine on boikoti või avaliku kriitika vorm, mida suunatakse mõne tuntud isiku, meediategelase või brändi vastu sotsiaalselt sobimatu käitumise tõttu – näiteks ebasobiva kommentaari, solvava nalja või vägivalda tõttu. Samal ajal kui Velasco (2020) toob oma definitsioonis välja eelkõige eesmärgi kellegi kõrgendatud tuntuust vähendada, siis Naumau ja Simkhovich (2022: 75) rõhutavad eelkõige sotsiaalsete normide vastast käitumist, mis kutsub esile tühistamise.

Vaatan põgusalt ka seda, miks üldse tühistatakse ja mida sellega saavutatakse. Tühistamiskultuur kutsub esile küsimused seoses ühiskondliku ebavõrdsuse, vastutuse, õigluse ja demokraatiaga (Pearson, 2021). Tühistamiskultuuri saab mõista kui ühise arvamuse avaldumist olukorras, kus sotsiaalsed normid on muutumas. Teisisõnu võib tühistamine viidata üldisele sotsiaalsete väärtuste arenemisele ja muutumisele, mis omakorda peegeldab edasiminekut ühiskonnas nii nimetatud paremuse poole.

Räägin ka sellest, mida tühistamine tähendab sisuloojale, kes kogeb tühistamist sotsiaalmeedias. Normide välise käitumise tagajärjel võib sisulooja tühistamise käigus

kaotada oma võimaluse esineda avalikkuse ees (Naumau ja Simkhovich, 2022: 75). See tähendab sisuliselt seda, et sisulooja kaotab oma töö ja sissetuleku. Palomares jt (2022: 140–141) uurisid sotsiaalmeedias tühistamist kogunud inimeste kogemusi ning järeldasid sarnaselt, et tühistamiskultuuri ohvrid kogevad sageli kriitikat, pidevat avalikku hukkamõistu, töökoha kaotust ning mõnel juhul ka karjääri lõppu. Nende sõnul oli oluliseks tagajärjeks ka jälgijaskonna märgatav vähenemine. Naumau ja Simkhovich (2022: 75) sõnul on selline avaliku toetuse äravõtmine tühistamise keskne tunnus, mis eristab seda ka sihipärasest kiusamisest. Nende tagajärgede ennetamiseks või takistamiseks võib tühistatud isik avalikustada avaliku vabanduse, kuid nende sõnul võib ka jääda passiivseks ning avaliku vastuse andmisest loobuda (Palomares jt, 2022: 140–141). Selle bakalaureusetöö raames vaatlen just neid inimesi, kes on otsustanud avalikustada avaliku vabanduse, et eelnimetatud tagajärgi vältida või ennetada.

Olen siiani rääkinud vaid sellest, kuidas tühistamine mõjub sisuloojate karjäärile ja mainele negatiivselt, kuid Naumau ja Simkhovich (2022: 73) toovad välja, et meediategelase jaoks võib tahtlik või tahtmatu tühistamise ohvriks jäämine olla osa mainekujundusest. Nende sõnul kasutatakse tühistamise strateegiat selleks, et suurendada oma sümboolset kapitali sotsiaalmeedias. Teisisõnu kui skandaal võib suure hulga publiku tähelepanu, võib sisulooja kogeda lühiajalist mainekahju, kuid pikemas perspektiivis võib see mõjuda tema brändile kasulikult.

1.2. Parasotsiaalsed suhted

Selle töö kontekstis räägin vabandajast kui sotsiaalmeedia sisuloojast ning andestajast kui sisulooja jälgijast. Selleks, et rääkida kommunikatsioonist nende osapoolte vahel, peab avama ka nendevahelist suhet, kuna see avab konteksti, kus kommunikatsioon elab. Horton ja Wohl (1956: 215) olid esimesed, kes defineerisid parasotsiaalset suhet kui avaliku elu tegelase ja auditoriumi vahel esinevat sidet. Meediaruumis on aastatega palju muutunud, kuid nende poolt defineeritud mõiste on siiani aktuaalne meediauurijate jaoks (Dibble jt, 2016: 21). Järgnevalt avan põgusalt parasotsiaalsete interaktsioonide tahke selleks, et mõista paremini, kuidas sotsiaalmeedia skandaalide korral suhe sisulooja ja auditoriumi vahel tekib, säilib ja areneb.

Lähtudes Horton ja Wohli (1956: 215) definitsioonist sain teada, mis on parasotsiaalne suhe. Nende sõnul tekib jälgijaskonna liikmetel aja jooksul tunne, et nad tunnevad sisuloojat,

näitlejat või üldiselt avaliku elu tegelast paremini kui teised ja mõistavad tema käitumist, iseloomu, moraale ja väärtusi. Lihtsustatult tähendab see seda, et auditoorium võib pidada kuulsust oma lähedaseks sõbraks. Abidin ja Ots (2016: 155) kirjutavad aga, et sisuloojad kujundavad avalikku arvamust veendes oma auditooriumi hoolikalt konstrueeritud isiksuse kaudu sotsiaalmeedias. Teisisõnu on sisulooja avalik kuvand ja bränd loodud tema enda või tema heaks töötavate inimeste poolt just selle eesmärgiga, et see auditooriumile meeldiks. Järelikult ei näe auditoorium tihti seda, mis päriselt toimub, vaid neile näidatakse sisulooja elu läbi filtri, mida loob ja kujundab iga eraldiseisev tegelane sotsiaalmeedias ise.

Abidin (2021) loob oma tekstis metafoori, mis illustreerib seda mõtet: kaldal seisva kalamehe vaade vee all olevatest oludest on moonutatud, isegi kui tal on kõige parem varustus, sest veepind käitub kui filter, millest tegelikku pilti läbi ei näe. Metafoori laiendades moonutab veealust pilti see, milline on vee värvus, sogasus või reostus, mis kirjeldab konteksti, milles sisulooja tegutseb. Sellest tulenevalt näeb auditoorium tegelikkuses udust pilti sellest, milline sisulooja päriselt on, sest esineja moonutab enda isiksust ja väärtusi vastavalt sellele, milline on tema arusaam auditooriumi ootustest. Lisaks Abidinile (2021) on sama mõtet analüüsinud 65 aastat enne Horton ja Wohl (1956: 215) kes kirjutasid, et mida rohkem esineja kohandab oma isiksust ja sõnumit publiku ootuste järgi, seda enam annab publik sellele oodatud vastuse. Seega auditooriumipoolne reaktsioon pole ainult tingitud sellest, et nemad tajuvad esinejat endale lähedasemana, vaid ka sellest, et esineja kujundab seda arusaama ise.

Sellest tulenevalt saan öelda, et suhe kuulsuse ja tema auditooriumi vahel on ebasümmeetriline. Seda on öelnud ka Horton ja Wohl (1956: 216–217), kes ütlesid et parasotsiaalne suhe ja side avaliku elu tegelasega on ühepoolne. Nende sõnul on parasotsiaalsest suhtest eemaldumine tunduvalt lihtsam auditooriumi jaoks, sest interaktsioonid kahe osapoole vahel on kontrollitud esineja poolt. Sellest saab tuletada, et suhte säilitamine auditooriumiga on samuti esineja teha, sest ta peab järjepidevalt nägema vaeva, et veenda neid oma väärtuses ja hoida auditooriumi tähelepanu.

Parasotsiaalse suhte ebasümmeetria väljendub ka Horton ja Wohli (1956: 215) arvates selles, et suhe saab toimida kohustustevabalt publiku ja avaliku elu tegelase vahel. Osterman ja Hecmanczuk (2020: 803) kirjutavad sellele toetuseks, et kuigi parasotsiaalsetel suhetel on teatud kasulikud küljed, näiteks kuuluvustunne, siis parasotsiaalsete suhete puhul jääb puudu teatud teistest kasudest, mida inimene saab vastastikust suhtest teise inimesega, nagu näiteks rahaline abi või personaalsed nõuanded. Näiteks saab klassikalise sõpruse puhul inimene

küsida oma sõbralt raskel hetkel abi ja nõuandeid, kuid parasotsiaalse suhte puhul on selline abi küsimine väga harv nähtus ning isegi kui seda tehakse, siis auditoorium ei pruugi saada avaliku elu tegelaselt reaalselt isikustatud toetust, vaid üldkogumile edastatud kõnet.

Kowert ja Daniel (2021: 2), kes uurisid parasotsiaalseid suhteid ja interaktsioone otseülekannete ehk *live streaming* kontekstis, raamistavad aga parasotsiaalseid suhteid ümber ning pakuvad, et see suhe ei ole ainult auditooriumi poolne. Nende arvates on auditoorium endiselt see, kes tajub suhet avaliku elu tegelasega sügavamana, kui see päriselt on, kuid kuulsus võib ka ise tajuda oma auditooriumiga sõprust ja lähedust, mis seal tegelikult ei ole. See tähendab, et kuigi suhe kuulsuse ja tema publiku vahel on ebasümmeetriline, nagu väidavad Horton ja Wohl (1956: 215) ning Osterman ja Hecmanczuk (2020: 803), siis tänapäeva interaktiivses sotsiaalmeedia maailmas on parasotsiaalse suhte ebasümmeetria vähenenud. Seda toetab mõte sellest, et kui auditoorium pühendub suhtesse täielikult, siis esineja teeb seda pooleldi (Kowert ja Danieli, 2021: 2). See võib tähendada, et sisulooja võib samuti saada oma publiku käest heakskiitu ja tuge ning tihti sõltub tema sissetulek sellest, milline suhe on auditooriumiga. Lisaks on võimalik suhelda vastu oma fännide või jälgijatega ja tasakaalustada suhet kuulsuse ja fänni vahel. Seega ei saa öelda, et tänases digimaailma kontekstis on avaliku elu tegelane parasotsiaalsest suhtest täiesti eemaldunud, nagu kirjutasid Horton ja Wohl (1956: 215). See seab küsimärgi alla parasotsiaalse suhte ebasümmeetrilisuse kui püsiva tõe – eriti arvestades olukordi, kus sisulooja sõltub jälgijatest mitte ainult tähelepanu, vaid ka sissetuleku ja emotsionaalse toetuse mõttes, mis viitab pigem vastastikusele, kuid endiselt keerulisele suhtele.

Tulles tagasi vabandusvideote juurde saan eelneva põhjal öelda, et suhe vabandaja ja auditooriumi vahel mõjutab seda, kuidas vabandust vastu võetakse. Choi ja Mitchell (2022) järeldasid enda uuringus, et andestamise ja parasotsiaalsete suhete vahel on selge seos. Nende uuringus selgus, et sisuloojate varasemad jälgijad andestasid neile suurema tõenäosusega kui need tarbijad, kes avastasid sisulooja läbi skandaali. Sama järelduseni jõudsid ka Osterman ja Hecmanczuk (2020: 820), kes leidsid oma uuringus, et skandaalide puhul on suurem tõenäosus andestust saada nende auditooriumi liikmete käest, kellel oli enne skandaali juba süütegijaga tajutud lähedus või parasotsiaalne suhe. Sellest tulenevalt saan öelda, et parasotsiaalne suhe sisulooja ja sisu tarbija vahel soosib andestust, kuna jälgijad tajuvad, et nad tunnevad sisuloojat, mille tulemusena tajutakse vabandust positiivsemalt.

Skandaalide korral on seos parasotsiaalsete suhete ja andestamise vahel (Choi ja Mitchell, 2022; Osterman ja Hecmanczuk, 2020) ning vabandamise eesmärk andestuse saamise kõrval on ka enda kuulsuse ja võimu säilitamine (Downey, 1993; Penfold-Mounce, 2010). See tähendab, et vabanduse kui kommunikatsiooniakti analüüsimiseks on oluline võtta arvesse nii vabanduse põhjuseid kui ka auditooriumi, kellele vabandatakse. Selleks, et mõista ja analüüsida vabandust ennast, on vaja eelnevalt teadvustada, et vabandaja kureerib vabanduskõnet vastavalt sellele, milline on tema taju auditooriumist ja milline on auditooriumi parasotsiaalne suhe temaga.

1.3. Retoorika

Selles peatükis annan allikatele tuginedes ülevaate retoorika ja retoorikavõtete mõistetest ja kõne struktuurist, mis aitavad koostada edaspidist analüüsi. Lisaks selgitan, kuidas vabanduskõned sotsiaalmeedias seostuvad retoorikaga.

Booth (2008) on defineerinud retoorikat lühidalt kui kogu ressursside pagasit, mida inimesed kasutavad, et teisi inimesi mõjutada või saavutada mingisugune eesmärk. See definitsioon võtab arvesse võtteid ja nende eesmärgipärast kasutamist, kuid ei laiene retoorika uurimisele ja kirjeldamisele. Kuiv (2022: 8) on oma bakalaureusetöös erinevaid kaasaegseid definitsioone sünteesides defineerinud retoorikat laiemalt kui efektiivset ja eesmärgipärast kommunikatsiooni, selle teostamise viise ja nende viiside uurimist ja kirjeldamist. Teisisõnu kasutatakse teadlikult ja eesmärgipäraselt märke, et mõjutada sõnumi vastuvõtja psüühikat. Psüühika mõjutamine võib tähendada erinevaid asju ning Booth (2008: 6) on selle avamiseks välja toonud neli dimensiooni, kuidas see võib väljenduda: mõistmise või arusaama tekitamine, kujutlusvõime arendamine, emotsionaalse reaktsiooni saamine või tahtejõu mõjutamine. Sellest tulenevalt peab kõnelejal olema eesmärk. Nagu selgitasin peatüki alguses, on vabanduste kontekstis eesmärgiks enamasti andestuse saamine, maine parandamine või selle tõstmine varasemast kõrgemale. Seega vabanduskõnesid analüüsid läbi retoorika prisma puutun kokku kõigi Boothi (2008) välja toodud psüühika muutmise dimensioonidega.

Nida (1984) on jaganud retoorika kahele tasandile: makro- ja mikrotasand. Sellele tuginedes on Lees (2020) oma bakalaureusetöös lisanud mesotasandi, millele tuginedes jaotas Andre (2021) enda analüüsi eelnimetatud kolmele tasandile. Valge (2021) lisas enda bakalaureusetöös metatasandi ning Reinas (2023) ja Koch (2024) on nende eeskujul jaotanud

kõne uurimise tasandid neljaks: meta-, makro-, meso- ja mikrotasand. Metatasandil käsitletakse konteksti, publikut ja eesmärki, makrotasandil progressiooni ja sidusust, mesotasandil teksti suuremaid üksusi nagu sissejuhatus ja kokkuvõte ning mikrotasandil tähe, sõna, fraasi ja lause tasandi võtteid (Koch, 2024: 14). Viimase puhul on tegu retoorikavõtetega, mida on defineeritud üldisemalt keeleliste kujundite või muustritena, mille kaudu mõte kas rikastub või muutub (Lanham, 1991: 178).

Lanham (1991: 181) on loetlenud üle saja erineva retoorikavõtte ning jaganud need 10 kategooriasse, mida on võimalik kõnes tuvastada. Need kategooriad on oma bakalaureusetöös eesti keelde tõlkinud Paul Lees (2020: 24–25):

- täiendamine, vähendamine ja asendamine;
- võimendamine;
- tasakaal, antitees ja paradoks;
- lühidus;
- kirjeldavus;
- emotsionaalsus;
- näide, allusioon ja asjatundja tsiteerimine;
- metafooriline asendus ja sõnamäng;
- kordus;
- argumentatsioon.

Nida (1984: 292) on käsitlenud mikrostruktuuri omakorda viies jaotuses: kordused, ärajätmine, ootuste nihestamine, ühikute mõõtmine ja ühtsus. See jaotus ei rõhuta konkreetseid võtteid, vaid näitlikustab nende üldisi funktsioone.

Kuiv (2022: 8) kirjutab, et iga kõnesituatsioon on retooriline situatsioon, kuna definitsiooni kohaselt on igasugune eesmärgipärane kõnelemine retooriline. Kuna vabandusvideo või kõne sotsiaalmeedias on samuti eesmärgipärane kõnelemine, siis saab öelda, et tegu on retoorilise situatsiooniga. Sellele toetuseks on kirjutanud Downey (1993: 42), et vabandus on üks vanimaid retoorilisi žanre – see tähendab, et vabandamine on alati olemas olnud, sest on alati olnud põhjuseid ja situatsioonilisi tegureid, milleks vabandada. Nagu sain peatüki alguses teada, siis vabanduse situatsiooniks on üldjuhul mingisugune skandaal. Kuiv (2022: 10) kirjutab, et vastavalt situatsioonile saab valida retoorilisi võtteid oma eesmärgi saavutamiseks. Toetudes situatsioonile ja kontekstile, saab vabandaja valida erinevate

retooriliste võtete vahel, mis aitaksid tal saavutada oma eesmärk ning mõjutada publiku psüühikat situatsiooni või vabandaja suhtes.

Lisaks sellele, et kõnet koostades saab valida retoorilisi võtteid, saab kõnet analüüsidest tuvastada, milliseid võtteid on kõnes kasutatud (Kuiv, 2022: 12). Bakalaureusetöö raames analüüsin vabanduse kui retoorilise akti kõiki eelmainitud tasandeid, et saada võimalikult terviklik ülevaate sellest, kuidas *youtuberid* oma vabandusvideoid struktureerivad.

1.4. Mis on skandaal?

Vabandamise eelduseks on käitumine, mille eest vabandatakse. Sotsiaalmeedia ja vabandusvideote kontekstis on selleks tihti mingisugune väärtegu või skandaal. Selles alapeatükis selgitan, mis on skandaal, millised on selle omadused, kuidas skandaal sotsiaalmeedias levib ning millist skandaali ma selle bakalaureusetöö raames analüüsin.

Skandaal on minu bakalaureusetöö puhul varjatud eeldus, kuna vabandusvideod ei teki Youtube'i ilma põhjusega. Selleks, et mõista paremini seda protsessi on vaja defineerida, mis on skandaal. Chen (2019: 166) defineerib skandaali kui üldist normidest kõrvalekaldumist, mis rikub konkreetse ühiskonna väärtusi või norme. Skandaali viis omadust on: väärtuste või moraalide väline käitumine, salajased tegevused, publiku vastukaja skandaali avalikuks saamisel, osaliste hukkamõistmine publiku poolt ja mainekahju risk osalistele (Mandell ja Chen, 2016: 5). Esimesed kaks on seotud tegevustega, mis on skandaali põhjuseks, ning ülejäänud skandaali omadused on seotud auditooriumi reaktsiooniga selle suhtes. Järelikult on skandaali eelduseks, et on olemas mingisugused normid ja väärtused ühiskonnas, mida rikutakse. Chen (2019: 170) rõhutab aga, et mitte iga normidest kõrvalekaldumisest ei saa skandaal, kuid need, mis satuvad avalikkuse ette, võivad hakata sotsiaalmeedias elama oma elu. Teisisõnu selleks, et olukord muutuks skandaaliks, peab see jõudma avalikkuseni, ning piisab tihti vaid publiku häiritusest, et see hakkaks sotsiaalmeedias kasvama.

Lisaks Cheni (2019) ja Mandell ja Chen (2016) mõtetele, tõid Ekström ja Johansson (2008) välja poliitilise skandaali vormi, mida nemad kutsuvad kõneskandaalideks ehk *talk scandals*. Nende järgi kujundab meediakajastus skandaali kolmel viisil: skandaal tekib otseselt meedias öeldu põhjal, meediakajastuse käigus öeldu muutub skandaalseks või skandaale dramatiseeritakse meedias läbi lavastatud kõne. Kuigi nende käsitluses on poliitilised skandaalid, siis saab neid tunnuseid üle kanda ka sotsiaalmeedia skandaalide puhul, kus traditsioonilise meedia roll on väiksem, kuid info levib kommentaariumite, foorumite ja

postituste kaudu. Sellele toetuseks on Mandell ja Chen (2016: 6) järgi skandaal digiajastul erinev sellest, milline see oli enne, sest meie praeguses ühiskonnas on normaliseeritud teiste inimeste elude ja tegemiste jälgimine sotsiaalmeedias. Selline jälgimine väljenduda nii positiivselt kui ka negatiivselt, kuid kahtlemata on normaalseks saanud teiste inimeste (ka võõraste) eludega kursis olemine.

Penfold-Mounce (2009: 161) kirjutab: “Ühiskond ei aktsepteeri enam kahevõitlusi või veriseid mängu meelelahutuseks, kuid selle asemel naudime seda, kui teistel inimestel läheb halvasti.” Tema sõnul nauditakse nende kuulsuste langemist, kellel oli enne kõrgendatud positsioon meedias. Kuigi nende mainekahju ja teod ei mõjuta inimest otseselt, siis ta vaatab ikka eemalt, sest olukord on uudne ja huvitav. See toetab eelnevat teooriat, kuna selle eelduseks on teiste elude jälgimine, millest rääkisid Mandell ja Chen (2016). Sellest saab järeldada, et üks põhjus, miks vabandusvideod ja skandaali kajastused Youtube’is saavad nii palju vaatamisi, reaktsioone ja kommentaare on see, et inimesed naudivad nende vaatamist. Penfold-Mounce (2009: 73) laiendab seda mõtet veel öeldes, et auditoorium võib olla kuulsuste tegevustest šokeeritud ja isegi jalestunud, kuid see ei välista seda, et neil tekib selle vastu huvi. Teisisõnu pakuvad avaliku elu tegelase tegevused, mis on moraalidega pahuksis, auditooriumile meelelahutust.

Skandaalide levimine sotsiaalmeedias on Chen (2019: 168) arvates drastilistelt muutunud. Ta kirjutab, et varasem lineaarne protsess, kus traditsiooniline meedia paljastas skandaali ja avalikkus tarbis seda, on sotsiaalmeedia ajastul muutunud ebatraditsiooniliseks. Teisisõnu ei pea skandaal saama alguse meediast, vaid seda võib paljastada ka publiku liige või liikmed. Sotsiaalmeedia on teinud skandaalide jagamise ja leviku meedia ja avalikkuse vahel lihtsamaks ja kiiremaks, mistõttu traditsiooniline meedia ei ole enam skandaalide ainus väravavaht (Chen, 2019: 169). Lihtsustatult tähendab see seda, et meedia ei saa enam otsustada täielikult selle üle, milline on avalik arutelu, kuigi neil on ikkagi oluline võimendav roll ühiskonnas.

1.5. Vabandamine ja selle elemendid

Nagu eelnevast alapeatükist selgus, saab olukorda nimetada skandaaliks kahel eeldusel – rikutud on mingisuguseid ühiskondlikke norme ning see rikkumine saab avalikuks. Olshtain ja Cohen (1983: 20) kirjutavad, et vabandamine on vajalik juhul, kui mingi käitumine on rikkunud sotsiaalseid norme ning üks või mitu isikut tunnevad end solvatuna. Sellest saab

tuletada, et skandaali korral on norme rikkunud isikul moraalne kohustus vabandada juhul, kui ta tajub endapoolset süüd. Vabanduse kommunikatsiooniakti puhul räägin kahest osapoolsest, kelleks on saatja ja vastuvõtja, ning järgnevalt avan laiemalt saatja poolseid strateegiaid, millega vabandusi edastatakse.

Vabandamist kui kõneakti on keeruline defineerida, kuna neid esineb erinevates vormides ja kasutatakse erinevates olukordades (Loisa, 2021: 5). Downey (1993: 42) on öelnud, et vabandamine on üks vanimaid retoorilisi žanre ning defineerib vabanduskõnet üldiselt kui enesekaitsekõnet, mis keskendub indiviidi iseloomule või väärtusele inimesena. Cos (2016: 42) on sarnaselt defineerinud vabandamist kui retoorilist žanri, kus inimene annab edasi märke iseenda või enda tegude kaitsmiseks. Loisa (2021: 5) on aga vabandamist defineerinud kui tegu, mis väljendab vabandaja reaktsiooni ja suhtumist teatud situatsiooni osas. Sellest tulenevalt saab defineerida vabandamist kui retoorilist žanri, kus inimene annab edasi märke oma tegude kaitseks ning mille läbi vabandaja väljendab oma suhtumist situatsioonis, kus ta on rikkunud sotsiaalseid norme.

Olshain and Cohen (1983: 21–23) on kokku pannud vabandamise strateegiate raamistiku, kus nad toovad välja vabandamise seitse strateegiat, mida illustreerib allolev Tabel 1. Esimesed viis strateegiat on seotud sellega, kui vabandaja võtab oma tegude eest vastutuse: vabanduse väljendamine, olukorra selgitamine, vastutuse võtmine, paranduste pakkumine ja lubadus, et tulevikus olukord ei kordu. Autorite sõnul piisab enamikel kordadel vaid ühest eelnevast strateegiast, kuid sageli kombineeritakse neist mitu, mis suurendab vabanduse intensiivsust. Lisaks sellele on Olshain ja Cohen (1983: 23) välja toonud kaks strateegiat, mille korral süüdlane ei tunnista vajadust vabandamiseks: süü eitamine ja vastutuse mitte võtmine. Vaatamata sellele, et autorid panid mudeli paika 40 aastat tagasi, siis vabanduse baaskomponendid pole ajas muutunud. Siiski on muutunud vabandamise situatsioonilised tegurid, nagu näiteks vabandamise koht. See, kas konkreetne ütlus kvalifitseerub vabandusena, sõltub nii keelelistest kui ka sotsiaal-kultuurilistest teguritest (Olshain ja Cohen, 1983: 20). Teisisõnu võib keeleliste erinevuste tõttu erineda sõnade järjekord või tähendus, kuid vabanduse mõte jääb endiselt samaks.

Veel on vabanduse komponente kirjeldanud Batistella (2014: 20), kelle arvates koosnevad vabandused kahest osast ning mida on näha ka allpool võrdlevas tabelis 1. Esimene osa on väärtete nimetamine ja sõnadega edasi andmine, et süütegija mõistab enda tehtud kahju. Teine osa vabandusest on otsene vabandus, kus vabandaja väljendab oma süütunnet ja palub

andestust. Lisaks Batistellale on Schmitt jt (2004: 466–467) välja toonud viis verbaalset komponenti, mis on seotud otsese sõnalise vabandusega: süü tunnistamine, kahju tunnistamine, kahetsuse väljendamine, andestuse küsimine ja kompensatsiooni pakkumine. Nende komponentide olemasolu puhul on tegu efektiivse interpersonaalse vabandusega ja sellise vabanduse tulemuseks on suurema tõenäosusega ka andestamine (Schmitt jt, 2004). Sellest tulenevalt saan mingisuguse idee efektiivsest vabandusest ja panna paika raamistiku uurimuse tegemiseks. Järgnevalt koostas tabeli, mis võtab kokku Olshtain ja Coheni (1983), Batistella (2014) ja Schmitt jt (2004) vabanduse strateegiate ja komponentide teooriad.

Tabel 1. Vabanduse komponentide teooriate võrdlus.

Olshtain ja Cohen (1983)	Batistella (2014)	Schmitt jt (2004)
<p>Vabandaja võtab vastutuse:</p> <ol style="list-style-type: none"> Vabanduse väljendamine; olukorra selgitamine; vastutuse võtmine; paranduste pakkumine; lubadus, et tulevikus olukord ei kordu. 	<p>Väärteo nimetamine</p> <ol style="list-style-type: none"> Kahju tunnistamine ja nimetamine vabandaja poolt; vabandaja näitab, et mõistab tehtud kahju. <p>Otsene vabandus</p> <ol style="list-style-type: none"> Sõnaliselt vabandamine. 	<ol style="list-style-type: none"> Süü tunnistamine; kahju tunnistamine; kahetsuse väljendamine; andestuse küsimine; kompensatsiooni pakkumine.
<p>Vabandaja keeldub vastutust võtmast</p> <ol style="list-style-type: none"> Süü eitamine; vastutusest loobumine. 		

Vabandamise ja selle funktsiooni muutumist ajas on kirjeldanud Downey (1993), kes toob välja neli erinevat vabanduse tüüpi olenevalt ajastust: klassikaline, keskaja, kaasaegne ja nüüdisaegne. Tänapäeva vabandusel on tugevad juured minevikus, seega saab vabandusi paremini mõista vaadates seda, kuidas need on ajaloos arenenud ja muutunud (Downey, 1993: 59). Järgnevalt koostas Tabeli 2, mis võtab kokku Downey (1993) raamistuse vabanduste ajaloolisest arengust.

Tabel 2. Vabanduste ajaloolised etapid Downey (1993) järgi.

Ajalooline periood	Klassikaline	Keskaaja	Kaasaegne	Nüüdisaegne
Aastad	1200 eKr – 1 eKr	11.–17. sajand	18.–19. sajand	20. sajand
Eesmärk	Eesmärk ennast väliste poolte ees süüst puhtaks pesta ja ennast õigustada.	Eesmärk ette määratud karistusest vabaneda ning vabandada jumala	Eesmärgid laienesid õiguse mõistmisest enese õigustamiseni.	Põhjused seotud usalduse reetmisega, läbimõtlema tu käitumisega,

		ees.		korruptsiooniga või probleemide vale käsitlemisega.
Vabanduse olemus ja omadused	Hoolikalt koostatud ja põhjendatud tekstid. Vähem oli fookuses enesele andestamine ja religioon.	Vabatahtlikud pihtimused. Vabandustes kasutati emotsionaalseid ja vaimseid õigustusi.	Vabatahtlik pöördumine auditooriumi poole, mis ühendas nii klassikalise kui ka keskaja vabanduse omadusi.	Fragmenteerunud, ajutised, lõpetamata tekstid. Vabandajate jaoks polnud kaalul enam nende elu, vaid rahva usalduse või (poliitilise) toetuse kaotamine.
Kontekst	Vabandati enne kohtumõistmist. Vabandaja rääkis enda eest ja ei kasutatud vahendajat.	Vabandati peale kohtumõistmist. Vabandaja rääkis enda eest ja ei kasutatud vahendajat.	Kõned peeti avalikus ruumis. Võisid kasutada vahendajat.	Vabandused peeti avalikus ruumis või läbi massimeedia.
Publiku roll	Peeti oluliseks teiste inimeste arvamust ja tõlgendust.	Vahetu publik oli sümboliseerivalt süüdistaja rollis, kuna süüdistused läksid vastuollu kuulajate oluliste poliitiliste, kultuuriliste ja usuliste veendumustega.	Muutus publiku koosseis – auditoorium oli tavaliselt hästi informeeritud ja tundsid sageli kaastunnet vabandaja suhtes.	Auditoorium väga suur ja sellest tulenevalt on ühise tähenduse leidmine keeruline.

Tuginen järgnevas osas suuresti Downey (1993) analüüsile vabandustest läbi aja. Allikas on võrdlemisi vana eriti arvestades, et see ei käsitle 21. sajandi arenguid, kuid annab meile hea ülevaate sellest, kust pärinevad tänapäevase vabanduse juured.

Downey (1993) käsitlusest selgub, et aja jooksul on muutunud vabanduste esitamise kontekst, auditoorium, aeg ja koht ning eesmärgid. Kaasaaegsele vabandusele ja selle kontekstile hakkas avaldama survet publik, mis tähistab üleminekut avatumale retoorilisele situatsioonile (Downey, 1993: 51). See tähendab, et tehnoloogia arenedes ja massimeedia tekkides sai publik võtta avalikus arutelus aina rohkem sõna, mille tagajärjel hakati avalikku vabandust teadlikult suunama auditooriumile. 20. sajandi vabanduse konteksti iseloomustab üldine teadmiste paljus ja lai levik, mistõttu keskendus suur osa avalikust kõnepruugist maine kujundamisele (Downey, 1993: 53). Teisisõnu muutus vabandajate jaoks olukorra tagajärjed aina poliitilisemaks ning sellest tulenevalt kujunes ümber vabandamise eesmärk.

Downey (1993: 54) sõnul on tänapäeva vabandustel kahetasandiline eesmärk. Nimelt on tänapäeva vabandusele omane süütegija maine parandamise kõrvalt ka tema maine tõstmine varasemast kõrgemale. Teisisõnu ei pruugi vabandused tänapäeval olla vaid kaitsvad reaktsioonid vaid ka strateegilised kõned (Downey, 1993: 54). Towner (2009: 435) kirjutab, et religioonil on vabanduste mõistmisel oluline roll, kuna suur osa vabanduste olemusest pärineb religioossetest põhimõtetest või kannab religioosset alatoonit. Näiteks sõnad nagu lunastus, patt ja andustus, mis on tugevalt põimitud religiooniga. Sellest tulenevalt saab tõmmata paralleele näiteks keskaja ja tänapäeva vabanduskõnede vahel – kui keskajal prooviti enne surma kindlustada enda hauatagune elu ja saada lunastust, siis tänapäeval võib see samuti olla vabanduse eesmärk, kuid selle kõrvale saab vabandaja ka põimida strateegilisi võtteid selleks, et oma positsiooni religioossetes kogukonnas kõrgendada.

Selleks, et serveerida vabandust auditooriumile sobivalt ja veenvalt, on tarvis tunda oma auditooriumit ja mõista situatsiooni, milles vabandatakse. Nagu sain teada Downey (1993) tekstist, siis kaasaegse ja nüüdisaegse vabanduse puhul on oluline auditooriumi roll, ning Batistella (2014) arendab seda ideed edasi ja avab viise, kuidas serveerida vabandust auditooriumile mõeldes. Peamiseks aspektiks, mis teeb tema sõnul vabanduse ehtsaks, on siirus. See tähendab, et auditoorium hindab vabanduskõnet eelkõige selle järgi, kuidas nemad tajuvad vabandaja siirust. Siirus on vabanduse üks põhielemente, mille järgi auditoorium saab aimu vabandaja suhtumisest oma tegude suhtes (Choi ja Mitchell, 2022: 1). Sandlin ja Gracyalny (2018: 395) toovad aga välja, et tegelikku siirust on väga raske hinnata, kuna see tugineb suuresti auditooriumi uskumustel ja tajul. Batistella (2014: 6–7) on defineerinud siirust täpsemalt, kui vastavust sõnade ja tegelike tunnete vahel. Seda vastavust on aga keeruline mõõta, seega tema sõnul hindab auditoorium vabandaja siirust intuiitiivselt, jälgides vabandaja tooni, emotsioone ja kehakeelt koos sellega, mida vabandaja reaalselt ütleb. Sellele tuginedes saab öelda, et vabanduse siiruse üle otsustab suure osas vastuvõtja, sest see on niivõrd subjektiivne ja mõjutatav tema meelestatuse poolt.

Rääkides auditooriumi tõlgendusest ja siirusest võib avalik vabandus näida auditooriumile ebasiiras ja ebausutav, kui vabandaja ei saa täpselt aru, mille eest ta vabandab või on sõnastanud vabanduse ebaselgelt (Batistella, 2014: 20). Schmitt jt (2004: 467) ütlevad aga, et vabanduse sõnastus ei ole ainus tegur, mis mõjutab auditooriumi reaktsiooni, kuna iga publiku liige erineb teistest oma isiksuseomaduste poolest, mis mõjutavad nende reaktsioone ja tõlgendust vabandusest. Järelikult hindab vabanduse efektiivsust või õnnestumist suurel

määrar inimene või inimesed, kellele vabandatakse, kuid iga inimese tõlgendus vabanduse õnnestumise kohta on erinev. Seega vabandus võib vastata kõikidele eelpool toodud tingimustele, kuid kui vastuvõtja ei tunne, et vabandus on talle suunatud või tõlgendab seda teisiti, siis on vabandus endiselt ebaõnnestunud.

Downey (1993: 55) sõnul eristab kaasaegseid vabandajaid varasematest ajastutest käegakatsutavate tagajärgede puudumine. Tema sõnul on vabandamisel loomulikult riske, kuid 18. ja 19. sajandil kadus hirm formaalse karistuse ees ja riskid võisid olla tühised võrreldes kasudega, mida vabandamisest võis saada. Vastupidist on väitnud aga Ambrose jt (2012), kes arvasid, et vabandamise ja sellega mõnikord kaasneva andestuse saamise suureks kaasa aitajaks on unustamine. Nende sõnul on unustamine aga internetiajastul väga raske, mistõttu olukord, mille eest vabandatakse kerkib aja möödudes jälle üles. Seega toetudes Ambrose jt (2012) tekstile, ei saa väita, et tagajärjed puuduvad, sest interneti perfektne mälu ei lase eksimust unustada. Sellele lisaks on Choi ja Mitchell (2022) uurinud vabandusvidosid Youtube'is, ning nende uuringu põhjal võivad tagajärjed olla tühistamiskultuuri tõttu väga sügavad. Nende arvates võivad teised kuulsused nagu näitlejad ja poliitikud jätkata oma karjääri teistel platvormidel nagu näiteks televisioon, kuid *youtuber*'ite peamine platvorm ja sissetuleku allikas on Youtube. Seetõttu tunnevad Youtube'i sisuloojad survet reageerida ennetavalt, et neid ei tühistataks ja nad ei kaotaks liialt jälgijaid (Choi ja Mitchell, 2022: 6). Teisisõnu pole neil justkui muud võimalust ja nad on sunnitud vabandama, kui nad soovivad oma karjääri sotsiaalmeedias jätkata. Järelikult ei ole Youtube'i kontekstis tagajärjed vabandamisele sugugi väikesed.

Tulles tagasi Downey (1993: 55) mõtte juurde sellest, et vabandamisel võib olla kasu vabandajale, saan seda võrrelda ka teiste allikatega. Näiteks Penfold-Mounce (2010: 150–152) on öelnud sarnaselt, et mõned kuulsused võivad kasutada vabandamist strateegiliselt, eesmärgiga säilitada oma kuulsus, kuid teiselt poolt ka tuntust kasvatada. Tema sõnul võib vabandamisel olla positiivne efekt, kuna see vähendab empaatilist lõhet kuulsuse ja tema auditooriumi vahel, kuna auditoorium näeb teda teises valguses, samastub temaga ning tunneb tema suhtes kaastunnet. Kaastunde ja tähelepanu saamiseks võib kuulsus oma vabanduskõnes kasutada ka enda ohvriks tembeldamise strateegiat, mis aitab säilitada kuulsus ja staatus (Penfold-Mounce, 2010: 162). Teisisõnu saab vabandamist kasutada kui tööriista, millega saavutada enda otseseid või varjatud eesmärke. Eeldades, et vabandusel on kasulikke tagajärgi, võib öelda, et kuigi vabandamine toob olukorrale lisatähelepanu, mis

omakorda võib suurendada vastukaja, siis vabandusest saadud tähelepanu võib mõjuda vabandaja mainele positiivselt. Youtube'i vabanduste kontekstis võib see tähendada seda, et vabandusvideo on strateegiline võte oma vaatajaskonna suurendamiseks, kuigi seda serveeritakse auditooriumile tavaliselt teisiti.

1.5.1. Andestamine sotsiaalmeedias

Kui Downey (1993) ja Penfold-Mounce (2010) arvasid, et vabandamise eesmärk on tänapäeval kahetasandiline ning hõlmab endas kuulsuse kasvatamise elemente, siis vaadates otsa vabanduse komponentidele, millest rääkisin eelmises alapeatükis, selgub, et erinevate teooriate kohaselt on üheks vabandamise eesmärgiks ka andestuse palumine (Batistella, 2014; Schmitt jt, 2004). Järgnevalt selgitan andestamise tähendust ja selle olulisust ning kasulikkust üldiselt ning avan allikatele tuginedes, milline see sotsiaalmeedia kontekstis välja näeb.

Ambrose jt (2012: 7) defineerivad andestamist lihtsustatult kui otsust vaadata mööda negatiivsetest emotsioonidest, vastutasust või kättemaksust. Nende sõnul käib andestamisega käsikäes unustamine, leppimine ja negatiivsete tagajärgede eemaldamine. Laifa jt (2018: 65) defineerivad lühidalt andestust kui positiivset valmisolekut alustada uuesti või jätkata interaktiivset suhet pärast solvangut või tüli. Selle põhjal saab öelda, et inimene, kes otsustab täielikult andestada, on valmis ka olukorra unustama, teise inimesega leppima ning suhet temaga parandama ja jätkama.

Andestamisel on ka teisi positiivseid tagajärgi, mis pole seotud suhete paranemisega andestaja ja andestatava vahel. Andestamine on oluline, et inimene saaks säilitada terveid suhteid (Laifa jt, 2018: 65). Andestamise kasu andestajale on Ambrose jt (2012: 8–9) sõnul seotud samuti tervislike suhetega, parema psühholoogilise heaoluga, vähenenud närvilisuse, stressi ja vaenulikkusega, madalama vererõhuga, vähemate depressioonisümptomitega ja vähenenud riskiga mõnuainete kuritarvitamisele. Siit võib järeldada, et põhjuseid miks andestatakse kellelegi, kes on meile liiga teinud, on erinevaid ja selle tagajärg ei ole ainult suhete paranemine inimesega, kellele andestatakse. Ambrose jt (2012: 9) seletavad, et üldiselt võib andestamine vabastada inimest negatiivsetest emotsioonidest ja traumast, mida tüli või arusaamatus tekitas. Sellest tulenevalt võib andestaja eesmärk olla seotud iseenda heaolu parandamisega ja vähem seotud suhete taastamisega. Näiteks võib andestamise kasu seisneda iseenda jaoks olukorrast lahti laskmisel ja edasi liikumisel, kuid andestaja saab liikuda edasi ka ilma suhteid parandamata.

Sandlin ja Gracyalny (2018) uurisid auditooriumi tajutud siiruse ja andestamise vahelisi seoseid Youtube'i vabandusvideote kontekstis. Nende uuringust selgus, et siiruse ja andestamise vahel on oluline seos – kõrgem tajutud siiruse tase on seotud andestamisega ja madalam tajutud siirus mitte-andestamisega. Kuna andestamine on selgelt auditooriumi poolne reaktsioon vabandusele või skandaalile, siis tajutud siiruse tase on siinkohal oluline aspekt, mis mõjutab sotsiaalmeedias publiku reaktsiooni vabandusele. Choi ja Mitchell (2022: 7) leidsid aga enda uuringus, et andestamine sotsiaalmeedias sõltub ka sellest, millist lähedust tajub publik vabandajaga. Nende sõnul on publiku andestuse saamine tõenäolisem, kui sisulooja tundub olevat neile sarnane. Sellest saan järeldada, et sotsiaalmeedias on andestamise saamiseks oluline see, et auditoorium näeks vabanduses siirust ning tunneks ennast vabandajale lähedasena.

2. UURIMISKÜSIMUSED

Viidatud allikate abil sain aimu, milline on vabanduste ja sotsiaalmeedia maastik. Teooria peatükis defineerisin olulised mõisted: sisulooja, häbikuulsus, tühistamiskultuur, parasotsiaalne suhe, retoorika, retooriline situatsioon, retoorikavõtted, skandaal, vabandamine ja andestamine.

Allikates räägitakse sageli vabandustest kui retoorilisest žanrist, kuid loetud tekstides ei esine mikrotasandi analüüsi ehk retoorikavõtteid vabanduskõnedes süstemaatiliselt ei uuritud. Sellele tuginedes sünnib ka minu uurimisprobleem, mis seisneb selles, et puudub süstemaatiline arusaam sellest, milliseid retoorilisi strateegiaid kasutatakse, et edasi anda tõhus ja usaldusväärne vabandus Youtube'i maastikul. Uuringu fookuseks valisin elustiili sisuloojate vabandusvideod Youtube'i platvormil.

Lähtuvalt uurimisprobleemist ja uuringu fookusest sõnastasin järgnevad uurimisküsimused:

1. Kuidas struktureerivad *youtuber*'id vabandusvideoid erinevatel retoorilistel tasanditel?
2. Kuidas ja millele reageeris auditoorium vabandusvideo kommentaarides?

3. VALIM JA MEETOD

Bakalaureusetöö raames otsin vastuseid eelpool toodud uurimisküsimustele, mis on seotud elustiili sisuloojate vabandusvideotes kasutatavate retoorikavõtetega platvormil Youtube. Järgnevalt annan ülevaate töö planeeritavast andmekogumis- ja analüüsimeetodist ning valimist.

3.1. Kasutatavad andmekogumis- ja analüüsimeetodid

Bakalaureusetöös viisin läbi kahe-etapilise uuringu, mille osad on omavahel tihedalt seotud. Esmalt viisin vabandamise ja retoorika teooriale tuginevalt läbi deduktiivse sisuanalüüsi, mille käigus analüüsisin kokku kuut vabandusvideot. Vabanduse teooria all pean silmas Olstain ja Coheni (1983), Batistella (2014) ja Schmitt jt (2004) teoreetilist raamistust vabanduse komponentidest. Retoorilise analüüsi jaoks võtan aluseks Lanhami (1991) raamatus loetletud retoorikavõtete kategooriad, Nida (1984) mikro- ja makrotasandite käsitluse, Valge (2021) käsitluse metatasandist, Leesi (2020) käsitluse mesotasandist ja Kaspar Kruubi (2025) retoorika loengukonspekti.

Metatasandit analüüsisides võtsin videost välja *youtuber*'ite selgitused olukorrast ning uurisin lisaks skandaali kohta ka välistest allikatest, et lisada videole konteksti ja saada laiem pilt olukorrast ning põhjustest, miks vabandusvideo tehti. Makrotasandil analüüsisin videote progressiooni ja sidusust ehk seda, kuidas tekst toimib ning mis selle koondab üheks kohesiivseks tervikuks. Mesotasandi analüüsis vaatlesin teksti teemajuppidega – analüüsisin täpsemalt seda, mille peale kulutab *youtuber* kõige enam aega ning kuidas see mõjutab videot tervikuna. Viimasena võtsin ette mikrotasandi, kus kõrvutasin eelnevalt teooria põhjal moodustatud vabanduse mudeli Richard Lanhami (1991) retoorikavõtete kategooriatega, ning vaatlesin seeläbi kuidas vabanduse mudeli osades on kasutatud retoorikavõtteid ja milliseid sõnumeid võimendatud. Seega vabandusvideote retoorikavõtete analüüsimiseks kasutasin deduktiivset sisuanalüüsi, nagu tegid Lees (2020) ja Koch (2024) oma bakalaureusetöodes. Selles uuringu etapis sain vastuse esimesele uurimisküsimusele, mille eesmärk oli saada teada, kuidas *youtuber*'id struktureerivad vabandusvideoid erinevatel retoorilistel tasanditel.

Kalmus jt (2015) sõnul saab kvalitatiivset sisuanalüüsi üldises tähenduses mõista kui rühma võrdlemisi paindlikke protseduure uuritavate tekstide sisu kirjeldavate süstemaatiliste vaatlustena. Nende sõnul võimaldab kvalitatiivne sisuanalüüs nii andmetest lähtuvalt ehk

induktiivset kui ka teorial ja uuringutel põhinevat deduktiivset lähenemist. Deduktiivne kvalitatiivne sisuanalüüs on sobiv juhul, kui uuritava nähtuse kohta leidub teooriaid ja varasemaid uurimusi, mida soovitakse kindlas empiirilises kontekstis kontrollida või edasi arendada (Kalmus jt, 2015). Nii retoorika kui ka sotsiaalmeedia ning klassikaliste vabanduste kohta leidub laialdaselt teoreetilist materjali, seega on antud meetod minu bakalaureusetöö esimese etapi läbiviimiseks ideaalne.

Uuringu teine etapp on auditooriumi reaktsiooni analüüs, mille viisin läbi kombineerides induktiivse sisuanalüüsi ja pinnapealset standardiseeritud kontentanalüüsi. Kalmus (2015) defineerib standardiseeritud kontentanalüüsi kui meetodit või uurimisstrateegiat, kus “tõlgitakse” mistahes eesmärgil loodud tekstid mõne teaduse keelde, et anda ülevaade tekstiliste nähtuste esinemisest ja muutumisest. Sisuliselt ühendab standardiseeritud kontentanalüüs endas kvantitatiivseid (arvulisi) ja kvalitatiivseid (sisulisi) uurimisviise ning aitab tõlkida kommentaarid arvudeks ja näitajateks, mida on võimalik analüüsida. Andmeanalüüsile induktiivselt lähenedes tuleb Kalmus jt (2015) sõnul kõige paremini esile kvalitatiivse sisuanalüüsi üks tugevusi, milleks on uurimuses osalejate maailma mõistmine ja nende tõlgenduste ning tähendussüsteemide uurimine. Vabandusvideote kommentaaride analüüsimisel saan teha järeldusi selle kohta, mis mõjus auditooriumile positiivselt ja negatiivselt ning analüüsida nende tõlgendusi vabandusvideo sisu kohta ehk saan läheneda induktiivselt.

Kontentanalüüsi käigus kodeerin vabandusvideo esimese 100 kommentaari tooni (positiivne, negatiivne, neutraalne või muu) ja loen kokku mõlemasse kategooriasse jaotunud kommentaaride like’ide arvu. Positiivsete kommentaaride alla kodeerisin kommentaarid, mis väljendasid selget poolehoidu video looja suhtes ning negatiivse alla need kommentaarid, mis olid selgelt vabandusvideo autori vastu. Neutraalsete kommentaaride alla kodeerisin need kommentaarid, mis ei väljendanud selget poolehoidu või olid sõnastatud sedasi, et neid oleks võimalik interpreteerida nii positiivse kui negatiivsena. Sellisel juhul ei olnud mul kuidagi võimalik kommenteerija tooni kindlaks teha ega poolehoidu hinnata, samas kommentaar oli ikkagi seotud video sisuga. Väga suureks abiks oli siinkohal ka kategooria “Muu,” kuhu kodeerisin n-õ ülejäänud kommentaarid, mis ei sobinud eelnevatesse kategooriatesse. Näiteks tuli kodeerides esile palju kommentaare, kus kommenteerija kirjutab midagi täiesti teemavälist või avaldab uhkust selle üle, et ta on esimeste seas kommenteerinud.

Kasutan seda analüüsi osa publiku reaktsiooni hindamiseks: kas reaktsioon oli pigem positiivne või pigem negatiivne? Seejärel kodeerin induktiivselt iga analüüsitud vabandusvideo kümne kõige populaarsema (like'ide ja vastuste arvu põhjal) kommentaari, mille käigus saan süveneda kommentaaride sisusse ja hinnata reaktsiooni vabandusele: millele ja kuidas publik reageerib? Selle kaudu saan vastuse teisele uurimisküsimusele, mille eesmärk oli hinnata auditooriumi reaktsiooni vabandusele.

3.1.1. Meetodi piirangud

Kalmus jt (2015) sõnul vastanduvad kvalitatiivse sisuanalüüsi positiivsed aspektid standardiseeritud kontentanalüüsi nõrkadele külgedele ja vastupidi. Nende kohaselt on üheks kvalitatiivse sisuanalüüsi nõrkuseks, et meetod ei võimalda erinevaid tekste täpsetel alustel võrrelda. Lisaks on selle meetodi piiranguks, et töömaht on väga suur ja seetõttu on keeruline läbi töötada suuri valimeid, mis omakorda tähendab, et ei saa teha laialdasi üldistusi (Kalmus jt, 2015).

Minu bakalaureusetöö raames oli mõttekohaks kindlasti see, et analüüsin ingliskeelset materjali, kus võib esile tulla piiranguid keeletaju osas. Ingliskeelset sisu analüüsid pean arvestama, et mõned väljendid või fraasid võivad mulle eesti keele kõnelejana olla arusaamatud või ebaselged. Kuigi tunnen uurijana ennast mugavalt inglise keelset materjali analüüsid, kuna kõnelen inglise keelt C1 tasemel ning olen kaks aastat elanud Inglismaal, siis toon siinkohal selle mõttekoha siiski välja. Arusaamatuste vältimiseks oli üheks kaalutluskohaks ka videote tõlkimine, kuid võttes arvesse bakalaureusetöö mahtu ja ajalist piirangut, ei olnud see mõistlik. Lisaks sellele tuleb arvesse võtta, et analüüsisin oma töös retoorikat ehk sihipärast kõnelemist, milles on olulisel kohal konkreetsed sõnad, silbid, rõhud, sõnastused ja terminid – neid tõlkides võib tekkida situatsioon, kus osa retoorilisest sisust muutub. Neid kaalutluskohi arvesse võttes otsustasin materjali mitte tõlkida ning tsitaadid samuti originaalis ehk inglise keeles esitada.

Minu uuringu ja meetodi puhul tuleb arvesse võtta ka seda, et kommentaare ei saa võtta kui laia auditooriumi arvamusi, sest kommentaaridest ei loe välja nende inimeste seisukohti, kes ei kommenteeri (Sandlin ja Gracyalny, 2018). Järelikult saan teha järeldusi ja üldistusi kommenteeriva auditooriumi, mitte kogu auditooriumi kohta. Lisaks sellele ei saa ma olla kindel, kuidas on moodustunud video kommentaarid, sest on võimalus, et see on kuidagi Youtube'i postitaja või tema tiimi poolt moonutatud või reguleeritud. Sellest tulenevalt teen

järeldusi avalike kommentaaride kohta, mis on iga analüüsitud video all, kuid piiranguna tuleb välja tuua nende võimalik kallutatus või moonutatus.

Kuna osa minu analüüsist toetub ka standardiseeritud kontentanalüüsile, siis avan lisaks selle meetodi piiranguid. Kalmus (2015) kirjutab, et standardiseeritud ja seetõttu kodeerija vaatevinklist jäikade analüüsikategoriate ja skaalade kasutamine võib viia uuritavate tekstiliste nähtuste lihtsustamise ja fragmenteerimiseni ning algupärastest tekstidest kaugenemiseni. Tema sõnul võivad tähelepanuta jääda harva esinevad tekstinähtused ning varjatud tähendused. Kommentaare kodeerides võin siinkohal valesi mõista kommenteerija mõtet näiteks juhul, kui kommentaar on kirjutatud irooniliselt või esineb mingisugune keeleline barjäär.

Lisaks on kommentaaride kodeerimisel koodid mõneti piiranguks – näiteks kui kodeerisin kommentaarid, mis väljendasid uhkust selle üle, et kommenteeriti esimeste seas, kategooriasse “muu,” siis mõneti võiks neid interpreteerida ka positiivsete kommentaaridena. Seda seetõttu, et kommenteerija jaoks oli selgelt oluline väljendada oma pühendumust *youtuber*’i sisu suhtes läbi kiire vastuse ja toetuse. Seega kommentaaride kodeerimisel on järelduste tegemine mitmetahuline protsess, milles tuleb arvesse võtta teatud pisidetaile.

3.2. Valim

Valimi moodustamisel keskendun vabandusvideotele, mille autorid on elustiili sisuloojad platvormil Youtube. Keskendun elustiili sisuloojatele, kuna nende vabandusvideote suhtes tunnen suuremat isiklikku huvi. Videote leidmiseks kasutan Youtube’i platvormil otsingusõnu *apology*, *sorry*, *response*, *statement* ja *influencer* ning kombineerin neid vastavalt, et jõuda valimini. Videote leidmisel oli abiks ka kasutajate loodud esitusloendid, kus olid koondatud vabandusvideod ühte nimekirja.

Esmalt hindasin video sobivust valimisse selle järgi, kas video on raamistatud vabandusena *youtuber*’i poolt – selle informatsiooni sain suuresti kätte video pealkirjast ja kirjeldusest, kuid mõnel korral oli ka vaja video läbi vaadata, et olla kindel selles, et videos esinevad vabanduse teooria elemendid. Seejärel kontrollisin kas tegu oli originaalvideoga ning kas sellel oli avatud kommentaarium – kuna osa analüüsist toetub auditooriumi reaktsiooni analüüsimisele, siis mul oli vaja kommentaaridest saada võimalikult täpset ja asjakohast väljavõtet. Youtube platvormil tuleb esile ka videote taaspostitamist teiste kasutajate poolt,

seega sellised videod välistasin valimist, kuna nende kommentaarium ei olnud selle uuringu jaoks relevantne.

Valimisse sobimise eeldus on ka mingisuguse skandaali olemasolu. Sellest tulenevalt välistasin valimist videod, mis on küll raamistatud vabandusena, kuid mille puhul ei olnud skandaali tunnuseid, mida avasin teooriapeatükis: väärtuste või moraalide väline käitumine, salajased tegevused, publiku vastukaja skandaali avalikuks saamisel, osaliste hukkamõistmine publiku poolt ja mainekahju risk osalistele (Mandell ja Chen (2016: 5). Skandaali olemasolu selle töö kontekstis tagab selle, et mõistan videot analüüsidest retoorilist situatsiooni ja saan aru video eesmärgist. Viimaks hindasin videote sobivust valimisse selle järgi, milline on sisulooja bränd, tehes kindlaks, et tegu on sisuloojaga, kelle tegevusala on elustiiliga seotud sisu loomine, kuna see oli käesoleva bakalaureusetöö konkreetne fookus. Valimi moodustasid kuus vabandusvideot, mis vastasid eelnimetatud kriteeriumitele. Järgnevas tabelis (Tabel 3) toon välja videote tutvustuse täpsemalt.

Tabel 3. Valim

Video nr	Autor	Pealkiri	Pikkus	Vaatamiste arv	Avaldamise aeg	Skandaali kirjeldus
1	Library of a Viking	“My Apology to Daniel Greene.”	5 min	92460	17.02.2025	Sisulooja vabandab valeinfo levitamise eest. Valeinfo oli seksuaalse ahistamise süüdistus, kus süüdistaja valetas.
2	Jaclyn Hill	“My Lipsticks”	14 min	7717925	13.06.2019	Brändiskandaal, kus sisulooja vabandab klientide ees defektsete toodete pärast ning selgitab põhjuseid.
3	Tana Mongeau	“a long overdue apology”	15 min	2226443	04.09.2020	Sisulooja vabandab oma rassistlike väljaütlemiste ja sisu eest.
4	iDubbbz	“I miss the old idubbbz”	17 min	2908601	18.05.2023	Sisulooja vabandas rassistliku sisu eest, kuna tundis selleks moraalselt kohustust.
5	David Dobrik	“03/22/21”	7 min	18612185	23.03.2021	Sisulooja vabandab seksuaalkuritegude ohvrite ees, kuna oli selles kaudne osaline.
6	Colleen Ballinger	“addressing everything”	13 min	4039164	13.05.2020	Sisulooja vabandab rassistlike naljade, taktitudetute kommentaaride ja alaelisele fännile aluspesu saatmise eest.

Kasutan uurimuse teisel etapil induktiivse kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit, mille puhul ei taotle valimi representatiivsust ega üldistatavust (Kalmus jt, 2015). Sellest tulenevalt

koostasin teoreetilise valimi. Teoreetilisele valimile on omane see, et uurija otsustab analüütilistel kaalutlustel, missuguseid andmeid järgmisena koguda ja kustkohast neid leida (Kalmus jt, 2015). Valisin enda töös analüüsitavad vabandusvideod välja vastavalt teoorias esile toodud vabanduse tunnustele ning eelnimetatud kaalutlustele ja analüüsisin ning kodeerisin neid samuti allikatest lähtuvalt.

Uuringu viimases etapis, kus analüüsin auditooriumi reaktsioone läbi kommentaaride, kasutan süstemaatilist väljavõttu valimist. Süstemaatilist väljavõttu kasutatakse siis, kui üldkogumi liikmete nimekiri on olemas, ning nimekirjast valitakse välja uurija kehtestatud sammu alusel uuritavad respondendid (Rämmer, 2014). Vabandusvideote puhul oli valimisse sobivuse eelduseks kommentaaride nimekirja olemasolu ja avalikkus, seega sain selle valimiga koostada uuringu. Kasutasin süstemaatilise väljavõtuna iga video juures 100 esimest kommentaari (ajaliselt) ja omakorda 10 kõige populaarsemat kommentaari (meeldimiste ja vastuste arvu põhjal).

4. TULEMUSED

Järgnevas peatükis kirjeldan vabandusvideote analüüsimisel saadud tulemusi. Esmalt avan iga video metatasandi ehk retoorilise situatsiooni. Teisisõnu selgitan iga video laiemat konteksti ja publikut. Seejärel liigun makrostruktuuri, mis puudutab seda, kuidas tekst tervikuna töötab. Selleks avan videote progressiooni ja sidusust. Edasi räägin mesostruktuurist, mis on see osa tekstist, mis asetub suurte teksti osade ja väikeste ning üksikute sõnade vahele. Viimasena esitan mikrotasandi analüüsi tulemused, kus vaatlen seda, kuidas töötavad väikesed teksti osad ja üksikud sõnad. Esitan tulemused sedasi, et näidata detailsemalt iga tasandi tulemusi ja saada vastuse esimesele uurimisküsimusele.

Lisaks nende tasandite ja erisuste analüüsile esitan tulemused, mis selgusid kommentaaride analüüsist. Kommentaare kodeerisin kahes osas. Esmalt kodeerisin vabandusvideo esimese 100 kommentaari tooni (positiivne, negatiivne, neutraalne või muu) ja lugesin kokku nelja kategooriasse jaotunud kommentaaride meeldimiste arvu. Seejärel kodeerisin induktiivselt iga analüüsitud vabandusvideo kümne kõige populaarsema (like'ide ja vastuste arvu põhjal) kommentaari sisu, mille kaudu hindasin publiku reaktsiooni vabandusele. Esitan kommentaaride analüüsi tulemused selliselt, et saada vastuse teisele uurimisküsimusele.

4.1. Library of a Viking

Metatasand

Johan (kanali nimi Library of a Viking) on Ühendkuningriikides tegutsev juutuuber ja fantaasiaraamatute arvustaja. BookTube'i ehk Youtube'i raamatute kogukonna sisulooja Naomi King tuli välja süüdistusega teise sisulooja Daniel Greene'i vastu, öeldes, et mees ahistas teda seksuaalselt. King avalikustas süüdistused ning BookTube'i kommuuni liikmed, sealhulgas Johan, hakkasid seejärel vokaalselt Greene'iga seotud süüdistusi võimendama. Daniel Greene tuli aga hiljem välja enda tõenditega, mis olid piisavalt veenvad, et nad hakkasid vabandama Greene'i ees oma rutaka käitumise ja reageerimise eest.

Library of a Viking avaldas oma vabandusvideo eesmärgiga võimendada vastupidiselt Greene'i häält ja tõendeid. Videos vabandab Johan (Library of a Viking) Daniel Greene'i ees, kellele ta tegi enda sõnul kõige rohkem liiga. Johani publik on tema enda ning Greene'i jälgijad ning laiemalt kogu BookTube'i kogukond, kes on skandaalist teadlikud ja sellest puudutatud.

Makrotasand

Johan kasutab läbivalt loogilist progressiooni, kus ta alguses kirjeldab situatsiooni, selgitab enda reaktsiooni, räägib sellest, kuidas ta mõistis enda eksimust uue info avalikuks tulles ning vabandab avalikult. Ta juhib publiku psüühikat läbi teksti toetudes situatsioonile, mida ta kirjeldab video alguses kronoloogiliste sündmuste kaudu. See viitab mõneti ka ajalisele progressioonile, kuid ta kasutab seda progressiooni liiki vaid situatsiooni kirjeldamiseks ning mitte otseselt loo jutustamiseks. Loogiline progressioon väljendub selle video puhul selles, et Johan läbib arutluskäigu ning jõuab mingisuguse järelduseni, mis toetub eelnevalt mainitud eeldusele. Näiteks argumenteerib Johan video alguses selgelt selle üle, miks ta otsustas Kingi videole reageerida enne, kui Greene oli sõna võtnud: *“That video deeply shocked me, as it did many others. It also led to a widespread backlash against Daniel Greene, including a significant loss of subscribers, an influx of negative comments, and a surge of videos supporting Naomi King’s claims. After watching that video, I felt compelled to speak out in support of Naomi.”*

Eelnevas näites on selgelt näha kuidas Johan ehitab argumenti üles tuginedes eeldustele ja raamistades enda käitumist nii, et see tundub mõistetav. See viitab selgelt loogilisele progressioonile, kuna Johan põhjendab oma käitumist põhjus-tagajärg-reaktsioon jada läbi, mis selgitab täpselt, kuidas eelnev ja järgnev element omavahel seotud on. Loogilisele progressioonile viitab ka see, kuidas Johan kasutab tekstiosade paariskaupa liidestamist kontrastidega. Näiteks kasutab Johan välistamist: *“I have contributed to this cycle of online outrage rather than fostering a constructive and fair discussion.”* See tähendab, et ta kõrvutab need kaks varianti ja kommunikeerib publikule, milline oleks olnud õige käitumisviis.

Mesotasand

Johani videol ilmne mesotasandi struktuur (sissejuhatus, kokkuvõte), kuid sellest struktuurist väljas on Johan jaotanud oma teksti veelkord temaatiliselt juppideks. Esimeses osas kirjeldab ta situatsiooni ning räägib enda reaktsioonist ning tegudest. Seejärel annab ta edasi põhjused, miks ta oma tegusid kahetseb. Selles lõigus kasutab ta mõtete ühendamiseks mesotasandi liidestusi, et teha tekst koheisviseks. Sellele järgneva mesotasandi üksuse eesmärk on vabandada otse Greene’i ees. Seejärel võimendab ta Greene’i seisukohta ning suunab publikut ka tema kanali ja selgitusega tutvuma. Seejärel räägib ta vastutuse võtmisest ning julgustab ka auditooriumit vastutust võtma enda tegude eest. Lisaks suunab Johan osa

vabandusvideost Naomi Kingile. Lõpetuseks räägib Johan iseenda kavatsusest võtta vastutus ja olukorrast õppida.

Nendest teemajuppidest kõige pikem on esimene, milles Johan seletab situatsiooni lahti. Selline mesostruktuuri jaotus ütleb nii mõndagi selle kohta, kuidas ja mida Johan soovib rõhutada ning mida mitte. Nagu näha, siis kõige rohkem aega paneb ta situatsiooni kirjeldamisele. Selles teemajupis paneb ta väga palju rõhku ka iseenda emotsioonide kirjeldamisele vastavalt iga olukorra arenguga. Puhtalt selle mesotasandi üksuse pikkuse juures võib järeldada, et selles olevat infot tahab ta kõige rohkem rõhutada.

Vahepealsed teemajupid on proportsionaalselt sarnase pikkusega ning teksti üldpikkust vaadates sulanduvad justkui ühte, kuid keskel pühendab ta veel ühe pikematest teemajuppidest Danielile, millest võib järeldada, et see on samuti osa vabanduskõnest, mida ta soovib rõhutada. Viimane teemajupp, milles Johan räägib vastutuse võtmisest, on pikkuselt kolmandal kohal, kuid selle positsiooni tekstis arvesse võttes võib järeldada, et see on Johani vabanduse kõige olulisem üksus. Viimane mõte on alati see, mis publikule kõlama jääb, seega vastutuse mainimine viimasena tundub nagu strateegiline valik, et juhtida publiku psüühikat viimasena selle mõtte juurde.

Vabanduse teoreetilise mudeli osad on samuti Johani videos selgelt tuvastatavad. Näiteks on aru saada, millises video osas Johan kirjeldab tehtud kahju ning esitab auditooriumile situatsiooni uuesti läbi enda silmade. Tema kirjeldus on struktureeritud kronoloogiliselt alustades Naomi esimesest videost ja lõpetades sellega, kus ta on vabandusvideo filmimise ajaks jõudnud. Ta nimetab selgelt ära kahju, mida ta Danielile tegi, ning väljendab ka seda, et ta saab aru selle kahju sügavusest. Vabanduse mudeli teine osa on videos tuvastatav, kuid eelkõige läbi lubaduse, et olukord ei kordu tulevikus. Johan ei paku otseselt kompensatsiooni ega parandusi eraldiseisvalt lubadusest olla edaspidi hoolikam. Vabanduse mudeli kolmas osa on ilmselgelt olemas, kuid see ei ole suunatud auditooriumile, vaid otse Danielile. Selles situatsioonis ei olnud Johani käitumine oluliselt riivav tema fännidele, seega saab öelda, et kõik vabanduse elemendid on Johani videos esindatud.

Mikrotasand

Teooriale tuginedes koostatud vabanduse mudeli esimene osa oli väärtelo nimetamine, mille alla võib kuuluda ka olukorra seletamine ja kahju mõistmise väljendamine sõnaliselt. Kahju nimetades kasutab Johan valdavalt emotsionaalseid võtteid, näiteks selgitab ta olukorda ja

räägib sellest, kuidas ta ennast selles olukorras tundis. *“I was emotionally distraught after watching the original video, and that emotional impact led me to speak out very publicly. My intention was to amplify the voice of someone I believed to be a victim and to encourage awareness.”* Selles näites on näha, et Johan kasutab sõnu, mis rõhutavad emotsionaalsust. Ta toob otseselt välja selle, kuidas Naomi Kingi video talle mõjus, ning võimendab seda emotsionaalsust. Lisaks sellele kasutab ta võimendamiseks epiteete ehk kirjeldavaid täiendsõnu, mis omakorda mõjuvad auditooriumi tunnetele. Viimaseks saab tuvastada selles näites ka argumenteerimist – ta selgitab, kuidas ta käitus, ning annab põhjuseid, miks ta arvas, et see oli selles momendis ainuõige käitumine. Selline argumenteerimine loob loogilise jada sündmustest ja põhjustest, mis proovib tekitada auditooriumis mõistmist ja kaastunnet.

Olukorda kirjeldab ta samuti läbi emotsionaalse prisma. Johan kirjeldab enda tegude tagajärgi ning väljendab sõnaliselt seda, et ta mõistab enda tehtud kahju. *“Firstly, I allowed emotions to override good judgment, and I really should have taken more time to critically assess the situation before making a public statement.”* Esiteks rõhutab ta sõnaliselt enda tegusid, mis tuginesid emotsioonidele. Ta rõhutab sõna *good*, mis tekitab publikus arusaama, et ta saab aru n-ö õigest ja valest käitumisest selles situatsioonis ning toob esiplaanile selle, et ta reageeris valesti, mis loob sideme auditooriumiga, kuna vigade tunnistamine võib viidata ausale ja siirale mõtteavaldusele. Lisaks kasutab ta võimendamised epiteete nagu *really* ja *critically*, et luua loogiline jada sündmustest ning rõhutada, millal ja kuidas oleks olnud õige reageerida.

Eelnevale näitele järgneb: *“Secondly, this situation has caused stress and hardships for my family.”* See on huvitav lisand Johani poolt, sest tegelikult situatsioon ei ole seotud tema perega – Johan oli vaid Naomi süüdistuste võimendaja, kuid polnud otsene süüdlane selles olukorras. See lisand siin viitab sellele, et Johan proovib publikut endale lähemale tuua läbi emotsionaalse sõnavõtu, samal ajal võimendades enda kahju kogu situatsioonist. Sellel mõtteavaldusel võib olla aga vastupidine efekt, kuna kõige suurem kahju olukorras langes ikkagi Danielile, mistõttu fakt, et Johan võimendab enda kahju, võib publikule tunduda ebasiiras ja kohatu.

Edasi mainib Johan otseselt enda tehtud vigu ning räägib sellest, mida ta oleks saanud teha paremini, üritades tekitada publikus mõistmist sellest, et ta teadvustab enda käitumise tagajärgi. *“Thirdly, I feel like I let my audience down by reacting prematurely. I have contributed to this cycle of online outrage rather than fostering a constructive and fair discussion.”* Siin on näha, et ta kasutab tasakaalu selleks, et struktureerida oma mõtet. “Ma

tegin seda, mitte seda,” kusjuures teine variant on siin selgelt õige. Ta kasutab kontrasti, et võimendada enda tegusid, mis loob publikus arusaama, et ta mõistab oma vigu ja julgeb neid tunnistada. Lisaks sellele kasutab ta taaskord omadussõnu, millel on teatud positiivne sotsiaalne tähendus, et omakorda võimendada seda, kumb käitumine oli õige.

Vabanduse mudeli teine osa on seotud vastutuse võtmisega, mille alla võib kuuluda ka paranduste pakkumine või lubadus teha tulevikus paremini. Johan mainib oma videos mitu korda seda, et ta võtab vastutust, nagu näiteks siin: *“I cannot take back the impact my words may have had, and I accept responsibility for that.”* Seda saab üldiselt kutsuda mõttekorduseks või refrääniks, kuna ta mainib tekstis vastutuse võtmist mitu korda erinevate sõnadega. Sellega saavutab Johani video sidusa mulje, kuna sama läbiva mõtte kordamine tekitab publiku psühhikas terviku.

Näiteks vastutuse võtmist mainib ta ka video lõpus: *“Obviously, I cannot change the past—believe me, if I could, I would—but what I can do is take responsibility, try to make amends, and ensure I move forward in the right way.”* Selles näites on näha nii emotsionaalsust ja korduseid kui ka argumenteerimist. Näiteks on Johan lisanud vahemärkuse *“believe me, if I could, I would”*, mille eesmärk ei ole otseselt teha midagi muud peale selle, et luua publikuga emotsionaalne side. Seejärel on Johan kasutanud kolmikut, mis toob teksti rütmi ja loob illusiooni terviklikust mõttest. Lisaks on selles näites võimalik tuvastada antiteesi ehk vastandust fraaside vahel. Need vastanduvad mõtted viitavad sellele, et ta saab aru oma vigadest ning on valmis neist edasi liikuma, mis on ka vabanduse lõpus läbiv mõte.

Vabanduse mudeli kolmas osa on vabanduse väljendamine ehk otsene sõnaline vabandus või andestuse küsimine. Johani videos on näha konkreetset inimesele suunatud kõne, mis viitab emotsionaalsusele, *“Daniel, if you see this, I want you to know that I'm truly, truly sorry for making a rushed judgment and for any harm my video may have caused.”* Lisaks emotsionaalsele pöördumisele on siin näha vahetut sõnakordust – ta rõhutab sõna *truly* mitu korda, mis on omakorda võimendav epiteet ja rõhutab seda, kui kahju tal on enda tegude pärast. Siiski ei too Johan konkreetset välja seda, mis oli tema tegude mõju – ta ei räägi kahjust, mida ta Danielile tegi vaid vabandab ebamääraselt selle eest, milline mõju tema videol oli. See võib kuulajale jätta ebasiira mulje.

Üldiselt oli Johani videos näha kõige rohkem emotsionaalseid ja argumentatiivseid võtteid, mida ta kasutas publiku psüühika muutmiseks läbi loogiliste argumentide ning kaastunde

loomiseks läbi emotsionaalsete võimenduste. Sellele lisaks oli kohata võimendamist ja korduseid. Võimendamist oli näha just emotsionaalsetes väidetes, mis võib tähendada, et Johan proovis teadlikult video tooni muuta emotsionaalsemaks. Korduseid oli enim näha mõttekorduste näol.

Kommentaariide analüüs

Esimese saja kommentaari sees oli kokku 47 positiivset kommentaari, 29 negatiivset kommentaari, 12 neutraalset kommentaari ja 12 kommentaari, mille sisu ei olnud seotud videoga ning mille kodeerisin kategooriasse “muu.” Kommentaarid olid kõik kokku saanud 5636 meeldimist, millest positiivsetel 2212 (39,25%), negatiivsetel 2811 (49,88%), neutraalsetel 555 (9,85%) ja muu 58 (1,03%). Nende tulemuste põhjal selgub, et kuigi positiivseid kommentaare oli rohkem, siis meeldimiste arvus juhvivad ikkagi negatiivsed kommentaarid. See viitab sellele, et negatiivsed kommentaarid on tekitanud rohkem diskussiooni kommentaariumis, mis viitab aga auditooriumi negatiivsele reaktsioonile.

Lisaks esimesele sajale kommentaarile analüüsisin ka kümnet kõige populaarsemat kommentaari (meeldimiste ja vastuste arvu põhjal), kuna nendes peegelduvad teemad tekitasid auditooriumis kõige rohkem diskussiooni. Esimesest kümnest kommentaarist ei väljendunud ükski poolehoidu video looja suhtes. Valdavalt oli tegu kommentaaridega, mis kirjeldavad mingit ühiskondlikku nähtust ning sobitatakse see vastavalt video ja teema konteksti. Üldiselt oli kümne populaarseima kommentaari toon negatiivne ning see viitab publiku rahulolematusele vabandusega. Järgnevas tabelis (Tabel 4) toon mõned näited kõige rohkem meeldimisi ja vastuseid saanud kommentaaridest.

Tabel 4. Library of a Viking vabandusvideo kommentaaride näited.

Näide	Kommentaar	Meeldimiste arv	Vastuste arv
1	Can't believe in 2025 people haven't learned to just sit back and observe. Not everything needs a reaction instantly.	2432	62
2	Probably worth putting Daniel Greenes name in the title of this apology video since you put it in your condemnation of him EDIT: For clarifications sake, he didn't initially but he did after the upload, which shows he's still listening to suggestions and trying to do better - which is all anyone can really ask for (and do in their own lives)	991	13
3	With friends like Booktubers, who needs enemies.	881	10

Esimese näite puhul on näha, et see ei väljenda otsest poolehoidu sisulooja suhtes ning on pigem negatiivse tooniga. Teise näite puhul on tegu kommentaariga, mida on muudetud. Esimeses osas on kommenteerija kirjutanud pigem negatiivselt, heites sisuloojale ette fakti, et algselt polnud video pealkirjas inimese nime, kellele vabandus oli suunatud. Lisatud osas on aga toon muutunud, mis on huvitav. See viitab sellele, et kommenteerija on oma meelt muutnud peale seda, kui Johan muutis video pealkirja, sest kommentaari teise osa toon on tunduvalt andestavam ja positiivsem. Kolmas näide viitab inglise vanasõnale või tsitaadile ning peegeldab kommenteerija rahulolematust Johani käitumisega. Video konteksti arvesse võttes on see selgelt negatiivse tooniga ning ei väljenda poolehoidu ega vastuvõtlikkust vabandusvideo suhtes.

4.2. Jaclyn Hill

Metatasand

Jaclyn Hill on USAs tegutsev juutuuber, kes loob sisu, mis on seotud peamiselt ilu ja kosmeetikaga, kuid ka elustiiliga. Tema vabandusvideo puhul on tegu brändiskandaaliga, kus Jaclyn alustas enda kosmeetikaettevõtet ning avalikustas oma esimesed tooted. Tema kliendid hakkasid aga peale toodete ostmist kaebama erinevate defektide üle ning sellest sündis skandaal. Teised *youtuber*'id filmisid ja postitasid videoid, kus nad proovisid huulepulkasid ja leidsid ka oma toodetest defekte.

Jaclyni video on suunatud tema brändi klientidele ja tema jälgijatele, mis selles kontekstis on kattuvad auditooriumid. Video eesmärgiks oli siluda arusaamatusi ja suunata kliente klienditoega ühendust võtma. Selle eesmärgi saavutamiseks vabandab nende fännide ees, kelleni jõudsid defektsed tooted.

Makrotasand

Jaclyn kasutab oma vabandusvideos ruumilist progressiooni, mis väljendub selles, et ta räägib erinevatest mõtetest ja aspektidest, mida ta selgitab, avab ja mille eest ta vabandab. Huulepulkade skandaali juures olid erinevad aspektid, mis kliente häirisid: toodete sulamine kuumade temperatuuride käes, valgete kiude esinemine toodete sees, huulepulkade tekstuur ja mustad augud huulepulkade koostises.

Ruumiline progressioon selles vabandusvideos väljendub selles, et Jaclyn kirjeldab oma toodete defektsust ja selgitab põhjuseid eelnimetatud teemade kaupa. Näiteks loetleb ta kohe alguses teemad, millest hakkab rääkima: *“I want to talk about the melting issue. I want to talk about the white fuzzies. I want to talk about the black holes. And I want to talk about the grittiness and the texture that you guys are experiencing.”* Selles lauses juhatab ta sisse neli teemat või tasandit, millel ta arutlema hakkab.

Iseenesest selline teksti esitamine on hea viis, kuidas kirjeldada sellist skandaali, sest räägitakse ühest tootest ja selle erinevatest osadest, mis võimaldab seda situatsiooni ja selle põhjuseid kirjeldada ruumiliselt. Siiski valgub Jaclyni videos teksti progressioon laiali ja ta ei pea sellest struktuurist kinni, mis ta alguses ette luges. Näiteks on tal kombeks jätta mõte poolikuks ja hüpata uude teemasse järsult: *“Last thing I want to talk about the melting issue and even though you guys are seeing a lot of stuff all of our social media, like when I log on to social media I'm just like “oh my god” but from the backend of my brand.”*

Jaclyni videos on aga hästi sooritatud erinevate tekstiosade sidustamine. Tema peamine väide on see, kuidas ta kutsub üles oma kliente kirjutama oma probleemide kohta ning lubab neid probleeme lahendada, raha tagasi maksta ning defektsed tooted asendada. Seda sama mõtet kordab ta erineval viisil kogu video käigus, mis loob efekti sidususest.

Mesotasand

Sarnaselt eelmisele videole on ka Jaclyni videol selgelt eristatav sissejuhatus ja kokkuvõte. Sellele lisaks läbib ta video jooksul üheksa mesotasandi ühikut, milles selgitab erinevaid aspekte. Ta alustab esimese lühema teemaga, kus ta juhatab vaataja veelkord läbi teemade, millest ta räägib. Selline sisse juhatamine peale sissejuhatust võib olla Youtube'i eripära, mida Jaclyn ise mainib ka oma videos *“For today's video, I don't even need to give you an intro—you know why we are here.”* See tähendab, et ta juhatab oma publikut sisse kaks korda, ning liigub seejärel edasi järgmise ja pikema teema juurde, milleks on aegunud toodete süüdistuse adresseerimine ja selgitamine. Selle mesotasandi ühiku puhul on huvitav see, et ta alustab oma mõtet *“The first thing...”* ja kohe paar lauset hiljem tundub, nagu alustaks ta uue mesotasandi ühikuga *“So, number one...”*. Selline liidestamine viitab sellele, et Jaclyn pole oma teksti struktureerinud kõige teadlikumalt.

See väljendub ka uuesti ülejärgmises teemas, kus ta hakkab rääkima *“mustadest aukudest”* mis tema kliendid välja tõid. Ta alustab seda teemajuppi uuesti mesotasandi liidestusega, kuid

tundub, et tal lähevad vahepeal numbrid segamini: “*All right, so the first thing...*”. See viig viitab taas sellele, et tekst pole enne läbi mõeldud või teadlikult struktureeritud.

Lisaks on mesotasandil vaadeldes näha, et teemad ei ole proportsionaalselt samaväärsed. Jaclyn räägib kõige kauem valgetest kiududest (717 sõna) ja toodete sulamisest (662 sõna), samal ajal kui teised mesotasandi ühikud (välja arvatud sissejuhatus ja kokkuvõte) on keskmiselt 260 sõna pikad. Need pikemad mesotasandi osad on esitatud vabandusvideo lõpus, mis tähendab, et video lõpp on mahukam ja infotihedam, kui algus.

Vaatan siinkohal ka seda, kas mesotasandil on tuvastatavad vabanduse elemendid, millega tutvusin teooriapeatükis. Jaclyni vabandusvideo puhul on tegu huvitava struktuuriga, milles on tuvastatavad kõik elemendid, kuid need on esitatud mitmeid kordi erinevate teemaplokkide sees. Eelnevalt rääkisin sellest, et Jaclyn kasutab ruumilist progressiooni, ning seda on näha ka vabanduse elementide puhul. See väljendub selles, et temaatiliste tekstiosade puhul on vabandusvideo jooksul mitu korda tuvastatav olukorra kirjeldamine ning kahju nimetamine ning paranduste pakkumine. Näiteks rääkides mustadest aukudest, mida ta ise nimetab hapnikumullideks, kirjeldab ta situatsiooni pisidetailideni, räägib sellest, et need pole aktsepteeritavad ning pakub rahulolematutele klientidele hüvitist. Otsest sõnalist vabandust näeb Jaclyni videos samuti mitmel korral, kus ta vabandab otse oma auditooriumile. Eelkõige esineb otsest sõnalist vabandust aga video lõpus, mis viitab sellele, et see on osa videost, mida ta soovib, et vaatajad eelkõige tähele paneksid.

Mikrotasand

Vaatlen siinkohal samuti Jaclyni videos kasutatud retoorikavõtteid kõrvutades neid vabanduse mudeliga. Makro- ja mesostruktuuri analüüsil selgus, et Jaclyn räägib oma videos erinevatest kaebustest, mida ta on oma klientidelt saanud. Selleks, et oma mõtet edasi anda ning auditooriumi usaldust tagasi võita, kasutab Jaclyn peamiselt emotsionaalsust ja korduseid, kuid esineb ka argumentatsiooni ja võimendamist. Näha oli ka metafoore ning sõnamänge.

Esmalt vaatan seda, kuidas Jaclyn nimetab kahju, seletab olukorda ning väljendab kahju mõistmist sõnaliselt. Üldiselt on videos näha olukorra seletamist ja kirjeldamist väga palju, näiteks siin: “*We made a lot of products in a very short amount of time, and although we all thought it was gonna be perfect and fresh, that’s not the case. We moved too quickly, and because of that, the ingredients are not broken down.*” Ta räägib sellest, kuidas tema kliendid on huulepulkade kasutamisel tundnud toodetes ebatavalist tekstuuri, ning annab põhjuseid,

miks see nii on. Põhjuste nimetamist peab Lanham argumenteerimiseks – täpsemini on tegu aetioloogiaga. Jaclyni argument on, et toode ei ole ebatäiuslik seetõttu, et ta käitus kuidagi hoolimatult, vaid tegu on loogilise tagajärjega, kuna Jaclyni ettevõtte oli ajasurve all. Teisisõnu üritab ta selle lausega nihutada fookust eemale enda tehtud kahjustest ning proovib minimeerida vea suurust.

Veel hea näide sellest, kuidas Jaclyn proovib süüd vähendada ja viga minimeerida on näiteks siin: *“Let me just say this: it is not harmful for you. This is not in any way harmful, it's just little white cotton fuzzies that come from a very sterile environment—still not okay, but as much you guys know that if it doesn't bother you, it doesn't bother you.”* Ta räägib valgetest kiududest, mida kliendid tema huulepulkadelt on leidnud. See osa vabanduskõnest pole tegelikult üldse vajalik vaid peegeldab lihtsalt seda, millisel määral Jaclyn proovib võimendada valgete kiudude ebaolulisust. Lisaks kasutab ta siin kahel korral vahetut kordust, millega proovib auditooriumi reaktsiooni leevendada ja enda sõnumit võimendada.

Vaatlen järgnevalt seda, kuidas Jaclyni videos on räägitud paranduste pakkumisest. Üldiselt tugineb videos vigade heastamine sellele, et Jaclyn pakub oma klientidele toodete asendamist. Seda mõtet kordab ta läbivalt video jooksul. Näiteks järgnevas lauses pakub Jaclyn mitu lahendust, mis peegeldab seda, et ta ainuke prioriteet on olukorra lahendamine: *“I will send you a brand new lipstick. I will pay for it myself. I'll give you a full refund—I don't care.”* Selles näites on näha tugevalt emotsionaalsust – Jaclyn väljendab selgelt, kuidas teda ei huvita isiklik varaline kahju, vaid tema ainuke soov on oma klientide pettumus hüvitada. See lause maalib temast ja tema ettevõttest siira ja usaldusväärse pildi, mis võib publiku reaktsioonile mõjuda positiivselt. Emotsionaalsusele viitab ka otsene pöördumine fännide poole. Lisaks sellele on siin lauses võimalik tuvastada teadlikku mõõduga mängimist – ta kasutab kolmikut, et tekitada teksti rütmi.

Eelneva näitega sarnaselt kordab Jaclyn kahju hüvitamise mõtet ka siin: *“So again contact me and my team we will get you a full refund and a new perfect bullet that does not look like that.”* Ta kordab seda sama mõtet mitmeid kordi erinevate sõnadega, seega saab järeldada, et tema video läbiv teema ja põhiline sõnum on oma kliente julgustada võtma ühendust tema meeskonnaga, millest omakorda tekib auditooriumis arusaam sellest, et tema peamine prioriteet on klientidele kahju hüvitada.

Rääkides toodete sulamisest kordub sarnane mõte veel, kuid see räägib osaliselt vastu sellele, et ta planeerib saata kõigile rahulolematutele klientidele uued tooted: *“We are working on a solution for that for you guys right now though so that again you're not dealing with anything that's gonna dissatisfy you.”* Ta mainib videos, et toodete sulamine on kõige levinum probleem tema klientide seas, seega saan järeldada, et see probleem on ka kõige peamine, millele lahendust otsitakse. Tähelepanelik kuulaja saab aga siinkohal aru, et kui probleemile otsitakse alles lahendust, siis lubadus kahju hüvitada ning defektsed tooted asendada on alusetu. Sellest hetkest eemale põigates on aga selle näite alusel näha, et Jaclyn kasutab taaskord emotsionaalsust, et luua auditooriumiga personaalsem side – ta pöördub otseselt vaataja poole ja lubab läbi kaamera, et ta parandab enda vead, kuigi alles otsib lahendust sulamise probleemile. See emotsionaalsus, kuigi tavaliselt efektiivne auditooriumi psüühika muutmisel, võib siinkohal aga pöruda, kuna tema põhisõnum räägib väitele vastu.

Räägin ka pisut sellest, kuidas Jaclyn kasutab parandusi pakkudes ka võimendamist järgneva näite põhjal. *“We will make it right for you and going forward we will no longer be experiencing these experiences that we are having, we are taking drastic measures to change that and make sure that everything is amazing for you.”* See, et ta kasutab epiteeti *“drastic”* annab auditooriumile edasi signaali, et sammud, mida nad lubavad ette võtta, ei ole pealiskaudsed. Ta võimendab oma panust olukorra parandamisse nii sõnavaliku kui ka rõhuasetusega, mis kõlab auditooriumile veenvalt. Näitele järgnevalt toob ta konkreetseid näiteid sellest, milliseid samme on juba olukorra parandamiseks astunud, mis samuti kinnitab tema usaldusväarsust.

Liikudes edasi paranduste pakkumisest saab vaadelda, milliseid võtteid Jaclyn kasutab siis, kui ta väljendab otsest sõnalist vabandust ning küsib auditooriumilt andestust. Siin on samuti näha väga palju emotsionaalsust. Näiteks pöördub Jaclyn auditooriumi poole, mis tekitab kuulajas tunde, et Jaclyn räägib otse temaga: *“I am so, so sorry that any of you are experiencing anything less than absolute perfection from my first launch, and I will do whatever it takes to make it up for you.”* Selline kõneviis tekitab emotsionaalse sideme kuulajaga, mida Jaclyn teeb videos läbivalt. Lisaks võimendab ta siin näites väidet *“absolute perfection”*, mille kaudu annab auditooriumile mõista, milline oli tema eesmärk ja proovib juhtida tähelepanu eemale faktist, et tema toode ei olnud absoluutselt täiuslik.

Ta kordab seda sama mõtet veel mitmel korral, kuid huvitav on siinkohal see, kuidas erinevatel juhtudel kasutab ta erinevat tooni ja kõnemaneeeri. Näiteks siin *“I'm very sorry that*

this launch was not absolutely 100% perfect with a bow on it” räägib Jaclyn toonil, mis väljendab mõningast frustratsiooni ja pahameelt, kuid jääb ebaselgeks, kas need tunded on suunatud publiku pahameele või tema enda ebaõnnestumise suhtes. See lause kõlab mõneti sarkastilise või iroonilisena, ning võib tekitada auditooriumile vale arusaama. Ta on siin kasutanud ka metafoori, mis teeb selle lause liialdavaks ja jätab ebasiira mulje. Kontrastiks aga väljendab Jaclyn sama mõtet peaaegu samade sõnadega mõned laused hiljem: *“I’m so sorry for anyone who received anything less than perfect. I take full responsibility.”* Siin tundub tema toon aga siiras ja tõsiseltvõetav. Selline tooniga mängimine võib tekitada auditooriumis pigem negatiivset reaktsiooni, kuna ei suudeta aru saada, mida vabandaja päriselt mõtleb.

Üldiselt on Jaclyn kõige rohkem kasutanud emotsionaalseid võtteid, kus ta pöördub otse kuulajate poole ning proovib vähendada barjääri enda ja publiku vahel. Lisaks sellele on videos näha mitmeid vahetuid ja mõttekordusi, ning suuresti sai tekstis tuvastada argumentatiivseid võtteid ja võimendamist. Argumenteerides proovib Jaclyn pöörata narratiivi ümber enda kasuks, kasutades eeldusi ja järeldusi, mille kaudu proovib luua loogilise ja usutava mõttevoolu.

Kommentaari analüüs

Esimese saja kommentaari seas oli 27 positiivset kommentaari, 2 negatiivset kommentaari, 31 neutraalset kommentaari ja 43 kommentaari, mille kodeerisin “Muu” alla. Kokku said esimesed 100 kommentaari 700 meeldimist, millest 7 (1%) olid positiivsetel, 617 (88%) neutraalsetel ja 76 (11%) muudel kommentaaridel. Negatiivsetel kommentaaridel meeldimisi ei olnud.

Puhtalt kommentaaride arvu arvesse võttes on auditooriumi reaktsioon positiivne, sest neid kommentaare oli selgelt rohkem kui negatiivseid. Meeldimiste arvu arvesse võttes peegeldub aga see, et enam diskussiooni tekitasid neutraalsed kommentaarid, mis viitab auditooriumi neutraalsele reaktsioonile. Sellest saan järeldada, et publiku reaktsioon koheselt peale video postitamist oli neutraalne.

Populaarseima kümne kommentaari analüüsis selgus, et kõige rohkem meeldimisi ja vastuseid said kommentaarid, mis olid selgelt negatiivse tooniga. Kümnest kommentaarist olid kõik negatiivse sõnavõtuga. Nende kommentaaride analüüsis peegeldus auditooriumi pahameel Jaclyni ja tema ettevõtte suhtes, kuid esines ka kommentaare, mille toon oli

negatiivne kuid ridade vahelt peegeldus pahameel üldiselt *youtuber*'ite või vabandusvideote suhtes. Järgnevas tabelis (Tabel 5) toon mõned näited Jaclyn Hilli video kümnest kõige populaarsemast kommentaarist.

Tabel 5. Jaclyn Hill vabandusvideo kommentaaride näited.

Näide	Kommentaari	Meeldimiste arv	Vastuste arv
1	No makeup, basic background, relaxed clothing... Yeah, this is definitely a beauty guru damage control video.	8669	33
2	who else isn't or won't ever be a JH customer but came here purely for the tea?? 	28187	175
3	Did I buy the lipstick? : No Do I watch jaclyn? : No Am I completely outraged and want a refund? : Yes	56641	338

Esimene näide on selgelt negatiivse tooniga ning peegeldab kommenteerija rahulolematust selle suhtes, milline on vabandusvideo produktsioon. Teises näites on samuti tunda negatiivset tooni, kuid selles peegeldub, et kommenteerijal pole selget seost Jaclyni ega skandaaliga, kuid on videot vaadanud ning seda kommenteerinud puhtalt isiklikust huvist.

Kolmas näide on sarnane teise näitega selle poolest, et kommenteerija on ise väljendanud enda apaatsust Jaclyni ja tema brändi suhtes, kuid skandaal on ikkagi jõudnud tema vaatevälja. See viitab sellele, et skandaali levik oli niivõrd laialdane, et kommentaariumisse on jõudnud inimesi, kellele vabandus otseselt suunatud polnud.

4.3. Tana Mongeau

Metatasand

Tana on samuti USAs tegutsev juutuuber, kelle karjäär sai alguse pea 10 aastat tagasi Youtube'i platvormil. Selle ajaga on ta kogunud 5,46 miljonit jälgijat (19. märtsi seisuga) ja kokku on tema kanalile postitatud üle 300 video. Minu bakalaureusetöö raames analüüsisin 4. septembril 2020 postitatud vabandusvideot pealkirjaga "A long overdue apology." Selle vabandusvideo kontekst on teistega võrreldes erinev, kuna tegu on nii-öelda viimase videoga suures jadas, milleks on kõik tema eelnevad vabandusvideod.

Tana on oma sotsiaalmeedia karjääri jooksul postitanud väga mitu erinevat vabandusvideot, kuid analüüsisin kõige hiljutisemat, kuna see on kõige ajakohasem. Video ajendiks oli aastate

jooksul kogunenud süüdistused rassismist ja mikroagressioonidest, mida tema publik ja teised sisuloojad on tähele pannud tema käitumises. Video jooksul kõnetab ta oma publikut ning neid sisuloojaid ja sõpru, keda tema rassistlikud kommentaarid mõjutasid. Seega video publik ongi eelmainitud inimesed.

Makrotasand

Tana on oma videos kasutanud loogilist progressiooni, mis väljendub eelkõige selles, et ta liigub teemast teemasse läbides sidusa arutluskäigu, mis juhatab auditooriumi psüühikat tuginedes argumentidele. Ta läbib loogilise mõttejada alustades eeldusest ja lõpetades järeldusega, mis viitab selgelt loogilisele progressioonile. Näiteks *“It is far past the time I needed to own up to my behavior and take 100% accountability for my actions and if I had wanted people to see that I'd truly grown, you'd think that my actions would have been in unison with that thought before this moment.”* Selles argumendis on eeldus, et tema teod olid valed, mida ta kinnitab viidates sellele, et aeg on ammu möödas, et neid vigu tunnistada. Siit liigub ta loogiliselt edasi järgmise mõtte või järelduseni, milleks on see, et ta teab et tema käitumine oli vale ning mõistab neid tagajärgi: *“I want you to know I'm aware of that, and I am so sorry for how much of a coward I have acted like. It's inexcusable. It's completely, completely inexcusable.”*

Lisaks viitab loogilisele progressioonile kontrastide kasutamine, mida Tana teeb läbivalt vabandusvideo jooksul. Näiteks järgnevas lauses võrdleb ta inimestele meeldimist ning üldiselt meeldiv inimene olemist, *“The only goal I was taught that I actually internalized was that when I was in the wrong, I needed to make people like me again—versus what I could do to become a person that people actually like.”* Tana kõrvutab need kaks vastanduvat elementi, et illustreerida n-ö õiget ja valet suhtumist. Kuigi Tana kasutab paariskaupa liidestamist töös mitmel korral ei saa väita, et progressioon oleks nendele üles ehitatud.

Tana video teeb sidusaks läbiv temaatiline seos ja eneserefleksioon. Tema video peamine sõnum on see, kuidas ta kahetseb enda käitumist ning vabandab selle eest, milline inimene ta oli kunagi, samal ajal kõrvutades seda tema praeguse isiksusega.

Mesotasand

Tana videos on võimalik märgata sissejuhatust ja kokkuvõtet ning nende vahel omakorda jaotada tekst lühemateks teemajuppideks, milles ta avab erinevaid mõtteid, esitab argumente

ja vabandab oma tegude eest. Sissejuhatus on Tana videol ebatavapärane, sest see on pikem ja otsekohesem, kui klassikaliselt oodata võib. Esimene asi, mida ta kohe videot sisse juhatades teeb, on vabandamine: *“First and foremost, I want to apologize for how long this video has taken. There is no excuse, reason, or thing I could say to make that okay, and I want to take full accountability for that.”* Ta hüppab väga otsekohevalt teemasse sisse ning ei anna kuulajale väga palju aega, et teemasse sisse elada. Sellise konkreetse sissejuhatusega jääb justkui mulje, et Tana jätab sisuliselt sissejuhatuse ära ja avab oma video eelkõige esimese olulise teemaga, mida ta soovib kohe alguses ära selgitada.

Sellele järgnevalt räägib Tana oma mineviku käitumise kohta ning vabandab selle eest, tema suure platvormi vastutusest ning tema rassistlikest postitustest. Ta mainib nimeliselt Kahlenit ja Nessat, kes olid tema kolleegid Youtube'i platvormil ning kellega ta suhtles lähedaselt, kuid kellega tal tekkis erimeelsusi, kuna Tana mikroagressiivne käitumine ületas nende piire. Vabandus Kahlenile ja Nessale võtab Tana videos enda alla kõige rohkem mahtu, mis viitab sellele, et Tana soovib seda kõige enam rõhutada. Samuti veedab Tana võrdlemisi pika aja videost vabandades oma fännidele, kes tundsid ennast tema käitumise pärast pettunult. Tana võtab video kokku üldise perspektiiviga maailmas toimuvast, ning julgustab oma fänne hääletama Trumpi vastu.

Tana ei kasuta oma kõnes oluliselt mesotasandi liidestusi vaid eraldab teemajupid omavahel üldiselt temaatiliselt või argumentide kaupa. Mesotasandi liidestusi on näha video alguses, kust pärineb ka eelnev näide, ning video lõpus, kus ta vabandab fännidele *“Lastly, I want to apologize to each and every one of my fans for letting you down.”* See võib viidata sellele, et tekst ei olnud eelnevalt piisavalt läbimõeldud ja oskuslikult liidestatud. Siiski on videos tuvastatavad vabanduse teooria osad, milleks on väärteo nimetamine ja/või olukorra seletamine, vastutuse võtmine ja/või paranduste pakkumine ning otsene sõnaline vabandus. Edaspidi vaatan mikrotasandil, kuidas Tana neid vabanduse teooriaid auditooriumile esitab ning milliseid retoorikavõtmeid ta seda tehes kasutab.

Mikrotasand

Tana vabandusvideos on unikaalne see, et ta kasutab väga emotsionaalset ja alandlikku tooni, kus ta ei õigusta otseselt oma tegusi üldse, vaid tunnistab kõiki oma vigu ja selgitab olukorda väga enesekriitiliselt. Vabanduse teooria kohaselt saab tuvastada kõige enam kahju mõistmise väljendamist, mida ta teeb läbivalt video jooksul. Näiteks siin on tegelikult näha juba

natukene sõnalise vabanduse elemente, kuid eelkõige on see lause ikkagi eesmärgiga selgitada kahju ja väljendada selle mõistmist, *“I want to apologize for every single one of my past tweets. They were incredibly prejudiced, racist, homophobic, and unfunny.”* Tana kasutab siin tasakaalu, täpsemini kolmikut, et struktureerida oma mõtet ja tekitada illusioon terviklikust mõtteavaldusest. Lisaks saab siin tuvastada võimendamist – ta võimendab siin enda tegusid negatiivses valguses, kasutades epiteete. See näide on ka osa suuremast argumentidest, kus ta tunnistab enda viga, et luua alus olulisemale mõttele, milleks on kirjeldamine, kuidas ta oleks pidanud käituma.

Jätkates eelmise argumentiga, mida Tana esitab, võtan sellest välja veel ühe lõigu analüüsiks: *“Every time I spoke about my past, I pandered, I deflected, I made excuses, and I was so much more of a piece of shit.”* Siin on näha võimendamist läbi lauseosade, mis on oma kaalult järjestatud väiksemast suuremani. Teisisõnu loetleb ta oma vead kasvavas järjekorras, et võimendada auditooriumile seda, et ta saab nende kaalust aru ning kahetseb seda. Lisaks kasutab ta emotsionaalsust – sellele viitab vandumine, mis nihutab lause tooni selliseks, et see tundub publikule siiram ja tugevam. Ühtlasi on selles näites näha ka mõningast kordamise elementi, kuna ta alustab iga loetelu osa sama sõnaga.

Tana vabandusvideo puhul on iseloomulik erinevate vabanduse teooria elementide liitmine, mida ta teeb läbivalt video jooksul. Näiteks siin on näha nii kahju mõistmist kui ka otsest sõnalist vabandust: *“I selfishly decided, time and time again, that I did not need education, and for that, I am so sorry.”* Selles näites saab tuvastada samuti võimendamist läbi epiteedi, kuid lisaks võimendab tema mõtet vahele lisatud lauseosa *“time and time again”*, mis ei täida mitte mingit muud eesmärki kui kahetsuse ja kahju rõhutamine.

Liikudes edasi vabanduse teooria teise osani, milleks on paranduste pakkumine või lubadus tulevikus teisiti teha, on Tana peamiselt rõhunud just viimasele. Näiteks lubab ta mitmel korral töötada enda kallal, et vältida edaspidi samalaadseid skandaale, *“I have so much work to do on myself to become a better person, and I intend on showing you that with action, education, and time.”* Selles lauses on näha emotsionaalsust ja tasakaalu – emotsionaalsus väljendub lubaduse või vande andmises, ning tasakaalu näen taaskord lause ülesehituse struktuuris (kolmiku kasutamine). Lubaduse andmine loob auditooriumiga emotsionaalse sideme, kuna vaatajal tekib tunne, et tema on osa sellest vandest. Teisisõnu annab Tana põhimõtteliselt võimu auditooriumile tema üle n-ö kohut mõista, kui ta peaks kunagi sama viga uuesti tegema. Lubadusi teeb ta vabandusvideo jooksul veel mitmeid kordi, näiteks: *“I*

will use this information to fuel a fire under me to assure that I am a part of the change and not the problem in this industry.” Lisaks emotsionaalsele lubadusele on siin näha metafoori, mis siinses kontekstis võimendab auditooriumi jaoks tema sõnumit. Samuti on Tana kasutanud tasakaalu antiteesi näol, mille eesmärk on auditooriumi psüühikas esile tuua tema positsioon niinimetatud õigel poolel.

Lubaduste kõrval pakub ta ka otseselt parandusi oma tegude eest: *“I’m starting this chapter by donating to the charities that are listed on the screen and linked below, going out and registering to vote, and voting for Joe Biden, and encouraging each and every one of you, if you are able, to be a part of the change that is so desperately needed in America right now.”* Esmalt võib siin tähele panna metafoori – ta sulgeb ühe peatüki et avada teist – see metafoori kasutamine võib ka publiku mõtteis sulgeda selle diskussiooni ning raamistada situatsiooni lõppenuna. Lisaks on siin näha argumenteerimist – ta püüab auditooriumit motiveerida muutusele kaasa aitama pannes ennast eestvedaja positsiooni ja kutsudes teisi eesmärgi saavutamisele kaasa aitama. Mõneti on siin näha ka võimendamise elementi, kuna ta on oma mõtted järjestanud kaalult kasvavas järjekorras.

Otsest sõnalist vabandust ja andestuse küsimist näeb Tana videos samuti väga mitmel korral. Järgnevas näites on näha klassikalist argumenteerimise võtet, kus ta kasutab ülestunnistust oma vigadest selleks, et jõuda olulisema ivani, milleks on siinkohal tema otsene vabandus varasemate vabandusvideote pärast, *“With that being said, I want to express my utter disgust with every single apology video I’ve ever made. I’m sorry for uploading them. I’m sorry for defending them. And I’m sorry for putting them out to such a huge audience.”* Siin näites on näha ilmselget kordamist, kuna ta alustab igat lauset samamoodi. Lisaks võib siin tuvastada kolmikut (tasakaalu) kuna ta vabandab kolmel korral kolme erineva asja eest. Samuti on siin näites emotsionaalne element, kuna ta väljendab oma tundeid otseselt auditooriumile, kasutades selleks epiteeti, mis viitab omakorda ka võimendamisele. Selline retoorikavõtete kombineerimine tekitab tugevalt usutava ja kaaluka mõtteavalduse, mis võib mõjuda auditooriumile siira ja usaldusväärseks, kuna Tana põhiliselt riietab ennast publiku ees emotsionaalselt lahti ja ei ilusta midagi.

Tugevat emotsionaalset elementi on kohata läbivalt: *“I want to apologize from the bottom of my heart for being such a big part of cancel culture for the entirety of my career. I don’t deserve a platform if I continue to act in such a gaslighting and irresponsible manner, and I’m so sorry for how long I’ve done that.”* Siin on Tana samuti kasutanud metafoori, et

illustreerida enda sügavat kahetsust ja vabandust, mis loob siira kuvandi ja mõjub auditooriumile veenvalt. Südame kuvandi kasutamine teeb tema öeldu eriti kaalukaks, kuna see viitab inimese emotsionaalsele tuumale. Lisaks kasutab ta argumenteerimisvõtet, kus tunnistab oma vigu ilma ilustamata – vastupidiselt on näha just vastutuse võimendamist, mida võib interpreteerida ka vastuväidete vältimisena, kuna ta võtab kogu süü enda peale.

Üldiselt on Tana vabandus väga tugevalt emotsionaalsetel ja argumenteerivatel võtetel üles ehitatud. Lisaks kasutab ta võrdlemisi palju võimendamist. Tema stiil on väga enesekriitiline ja reflekteeriv ning tekstis on läbivalt tunda eemaldumist n-ö mineviku olemusest, mis tugevdab auditooriumile ideed sellest, et vabandades on ta muutunud inimene. Kuigi tema sõnad on tugevalt emotsionaalsed, siis kõnemaneeeri poolest jääb ta suhteliselt monotoonseks, mis võib mõjutada auditooriumi vastuvõttu ja reaktsiooni.

Kommentaari analüüs

Esimese saja kommentaari seas oli 12 positiivset kommentaari, 33 negatiivset kommentaari, 14 neutraalset kommentaari ja 45 “Muud” kommentaari. Meeldimisi oli esimeses sajas kommentaaris kokku 6631. Positiivsetel kommentaaridel 74 (1%), negatiivsetel 1244 (19%), neutraalsetel 1721 (26%) ja muudel 3592 (54%) meeldimist. Negatiivsete kommentaaride ülekaal viitab selgelt auditooriumi negatiivsele reaktsioonile. Meeldimiste arvult on ülekaalus aga muud kommentaarid. Nende tulemuste tõlgendamine on keerulisem, sest kuigi negatiivsetel kommentaaridel on positiivsetest tunduvalt rohkem meeldimisi, siis muud kommentaarid kaaluvad kõik teised kategooriad meeldimiste arvult üle. Siiski saan öelda, et auditooriumi reaktsioon esimese saja kommentaari põhjal oli valdavalt negatiivne.

Esimesed kümme kommentaari meeldimiste ja vastuste põhjal peegeldavad sarnast tulemust. Kümnest kommentaarist kõik olid negatiivse tooniga ning nende sisu oli peamiselt seotud sellega, kuidas Tana videos ennast väljendab. Järgnevas tabelis (Tabel 6) toon näiteid populaarseimatest kommentaaridest.

Tabel 6. Tana Mongeau vabandusvideo kommentaaride näited.

Näide	Kommentaar	Meeldimiste arv	Vastuste arv
1	robot mongeau	10892	59
2	tana be like: ugh let's get this done so i can get to dis party 🤔😘👍❤️	5281	57

3	Since when has Tana EVER spoken like this!? It sounds like a political campaign. This just sounds, well bad.	4749	23
---	--	------	----

Esimene näide viitab sellele, et Tana räägib kommenteerija arvates monotoonisel toonil, mis ei lähe tema tavalise sisuga kokku. Teine näide viitab kommenteerija tõlgendusele Tana kavatsustest ja prioriteetidest – kuna Tana oli tol ajal sotsiaalmeedias tuntud kui suur pidutseja, siis kommenteerija arvates on see ka tema esimene prioriteet peale vabandusvideo tegemist. See peegeldab kommenteerija selget negatiivset pilti Tanast. Kolmas näide kommenteerib selle kohta, kuidas Tana ennast väljendab. Sarnaselt esimesega on kommenteerija üllatunud, et Tana sellisel toonil ning selliste sõnadega räägib.

4.4. iDubbbz

Metatasand

Ian Kane Jomha ehk iDubbbz on samuti USAs tegutsev juutuuber, kes liitus platvormiga 2012. aastal ning keda jälgivad Youtube'i platvormil 7,08 miljonit inimest; tema kanalil on kokku 309 videot (19. märts). Analüüsisin vabandusvideot, mis postitati 18. mail 2023 ning mille pealkiri on “I miss the old idubbbz” (video pealkiri on originaalis juba jutumärkides, sest ta tsiteerib oma fänne, kes selliseid kommentaare talle on teinud).

Idubbbz'i vabandusvideot ajendas mitu erinevat faktorit, mis kutsusid temas esile isiklikku arengut. Videos vabandab ta oma vaatajate ees põhimõtteliselt kauge mineviku eest. Ta pole vabandanud varem oma rassistlike ja ebamoraalsete videote ja mõtteavalduste eest ning analüüsitav video eesmärk ongi seda teha. Vabandusvideo on suunatud tema vaatajatele kuid eraldi vabandab ta ka Tana Mongeau ees, kelle kohta ta tegi viraalse video ja keda ta põhimõtteliselt ahistas. Videos avab ta enda mõttemaailma ning räägib sellest, kuidas ta on arenenud inimesena.

Makrotasand

Ian kasutab oma mõtete esitamiseks vabandusvideos loogilist progressiooni, mis väljendub selles, et ta esitab mõttejada toetudes eeldustele ja loogilistele suhetele tekstiosade vahel. Näiteks video alguses läbib ta astmeliste mõttejada, kus iga lause esitab mingi eelduse, millel põhineb järgnev mõte: *“I have made some cruel, hurtful content, and I need to acknowledge that, and I'm really sorry that it's taken me this long to acknowledge it.”* Ta räägib enda vanadest videotest ning väljendab enda arvamust nende kohta ning jätkab: *“I don't think*

anyone deserves that level of cruelty or hate. It's also indoctrinated a lot of people into thinking that this is an okay way to behave, and it's not.” Peale mida jõuab oma viimase mõtteni, *“It's—it's super irresponsible and shitty.”* Sellist loogilist jada ja argumenteerimist saab tuvastada video jooksul läbivalt. Ian on valinud sellise viisi oma mõtete esitamiseks selle asemel, et esitada neid mõtteid kronoloogilises järjekorras või ruumiliselt. Tema tekst on seostele üles ehitatud, mis teeb selle auditooriumile kergesti mõistetavaks ja jälgitavaks.

Teksti üldine teema on reflekteeriv ja enesekriitiline – Ian analüüsib video jooksul suuresti enda tundeid ja mõtlemist ning väljendab kahetsust enda käitumise eest. See üldine teema ja reflekteeriv eneseväljendus teeb ka video sidusaks. Ta räägib video jooksul detailselt olukordadest, kus ta on teinud vigu või öelnud kas otseselt või kaudselt sotsiaalselt aktsepteeritud normi väliseid asju, kuid seostab need näited ja väljavõtted situatsioonidest sellega, et avab iga olukorra laiemat konteksti tema sisemise mõttekäigu kohta.

Mesotasand

Ian juhatab video sisse üldise ja laia sissejuhatusega, kus ta selgitab miks ta seda videot teeb ning miks ta pole varem selle teema kohta avalikult rääkinud. Seejärel kirjeldab ta esimeses teemaplokis oma endist sisu ning väljendab seda, et ta ei arva enam, et see on õige. Kõige rohkem aega ja mahtu kulub tal enda isiklike tagamaade avamisele, mis on iseenesest mõistetav, kuna tema käitumine oli suuresti seotud individuaalsete väljakutsetega tema mõttemaailmas. Seejärel vabandab ta otseselt kõikidele teistele juutuuberitele, kelle kohta ta tegi Content Cop videoid, ning vabandab eelkõige Tana ees. Edaspidi räägib ta enda arengust inimesena ning toob näiteid ja klippe teistest videotest ja taskuhäälingutest, et illustreerida seda muutumise protsessi ajaliselt. Iga erinevat näidet ja vastavat selgitust saab iseenesest võtta eraldi mesostrukturi ühikuna, seega tekib efekt kus ta toob näiteid ja kommenteerib nende üle paari lausega, jättes kiirustava mulje. Video lõpus tänab ta oma fänne ning selgitab, et muutumine pole olnud tema jaoks lihtne protsess, kuid ta on aru saanud kui kasulik ja vajalik see oli. Ta tänab lisaks fännidele otseselt oma abikaasat. Video lõpetab Ian huvitava ja teistsuguse stiiliga, mis tõmbab kuulaja mõneti tõsisest teemast välja: *“Bon voyage! Toodles.”*

Iani videos ei ole ilmselget mesotasandi strukturi vaid teemad on eraldatud eelkõige temaatiliste nihetega. Üldjuhul on näha seda, et Ian lõpetab ühe teema jõudes mingisugusele järeldusele *“Uh, but again, I'm not—I'm—I'm absolutely going to continue to make mistakes, but I want the mistakes to be a lot smaller and a lot less serious”* ning seejärel alustab uut

teemat uue mõttega: *“I also want to give some clarity to the post-fight speech that I gave.”* Samas näeb mõnes kohas ka teemade teadlikku liidestamist: *“In closing”* ja *“I guess there's one final thing.”* Seega mõnes kohas on märgata teemaplokkide teadlikku struktureerimist, eelkõige video alguses ja lõpus, kuid vabanduse keskel ei ole näha sõnalist eristamist teemaplokkide vahel.

Iani vabandusvideos on selgelt näha kõiki vabanduse teooria osasid, kuid need ei ole temaatiliselt eristatud ja video pole nendele üles ehitatud. Ian nimetab oma eksimust ja väljendab selle mõistmist, pakub parandusi ja lubab tulevikus paremini teha ning vabandab ka otseselt, kuid põimib need vabanduse teooria osad omavahel vahetult. Seega kuigi kõik vabanduse teooria elemendid on olemas, siis vabandusvideo ei toetu vaid neile ning pole otseselt üles ehitatud neid silmas pidades.

Mikrotasand

Ian nimetab väärtegu ja seletab selle kahju mitmel korral. Üldiselt teeb ta seda läbi emotsionaalsuse ja kontrastide. Näiteks alustab ta videot antiteesiga: *“If I'm gonna have the balls to go to Tana's fan meet-up and say slurs at her and then make a video about how it's okay to say slurs, I think I should have the balls to make an apology video and take accountability for the mistakes I've made.”* Selles näites on lisaks näha metafoori, mille eesmärk on illustreerida tema julgust neid tegusid teha just negatiivsel toonil. Siin on võimalik interpreteerida ka emotsionaalsust, kuna Ian väljendab oma tundeid ja mõtteid viies publiku läbi emotsionaalsest dilemmast või loogilisest mõttejadast. Viimane viitab ka argumenteerimisele, kuna Ian kasutab klassikalist mudelit toetudes eeldusele ja jõudes mingisuguse järelduseni – kui ma julgen teha seda, siis loogiliselt järeldades peaksin julgema teha ka seda.

Ian põimib väärteo nimetamist ka otsese sõnalise vabandusega: *“I have made some cruel, hurtful content, and I need to acknowledge that, and I'm really sorry that it's taken me this long to acknowledge it.”* Ta selgitab oma tegusid, loob loogilise järelduse nendele ning seejärel jõuab sõnalise vabanduseni – see on samuti argumenteeriv mõtete esitlemine. Lisaks kasutab ta võimendamiseks epiteete, mis loob vabanduse ja eksimuse vahel suurema kontrasti ning muudab seeläbi vabanduse proportsionaalselt kaalukamaks. Sõnad mida ta kasutab (cruel, hurtful) on ka emotsionaalselt kaalukad – ta oleks saanud kasutada siin mõneti

pehmenemise sõnu, kuid tunnistab oma viga selgelt ja otsekoheselt, mis loob publikule tunde, et ta ei peida ega varja oma süüd vaid mõistab ja tunnistab seda.

Paranduste pakkumist esineb videos samuti: *“I am running ads on this video, and any revenue generated from this video, I'm going to match and donate to an organization that, you know, would have been particularly affected by the type of rhetoric that I've been spewing on this channel.”* Tema lubadus annetada videost saadud tulu mõjub siirana ning eelkõige teeb selle usutavaks lause lõpp, kus Ian väljendab negatiivsel toonil enda tegusid, mida ta heastab. Sõnal “spewing” on mõneti metafooriline tähendus, kuna otseselt ei seostada seda kõnelemisega, kuid selle tähendus muutub kontekstis ilmselgeks ning illustreerib Iani negatiivset suhtumist oma käitumisse. Paranduste pakkumisele järgneb ka lubadus tulevikus jätkata samaga, mis on samuti osa vabanduse teooriast: *“And again, this isn't the end of what I'm doing—this is just the start.”* Eelmises näites on näha ka argumenteerimist. Reklaamide esinemine videos annab auditooriumile signaali, et autor teenib video eest raha, mis võib vabandusvideo puhul tunduda kohatu. Ian tunnistab sellele vastukaaluks, et reklaamid on oma eesmärk ja ennetab vastuväiteid läbi lubaduse videost teenitud raha annetada.

Vabanduse väljendamist põimib ta veel ülestunnistusega: *“Tana, I'm sorry. I should have never made that video. I harassed Tana in person and then harassed her online, and that's deplorable behavior. It's so stupid. I'm also sorry to all the Black viewers and minority groups who had to put up with that video.”* Siin on näha emotsionaalset otsekõne, mis on suunatud otseselt Tanale. Lisaks tunnistab ta oma viga ning loob argumenti sotsiaalselt aktsepteeritud normidele – see käitumine oli sotsiaalselt taunitav, ma tunnen ennast selle pärast halvasti, mul on kahju – see on selge argument, kuna Ian läbib loogilise mõttekäigu ning jõuab mingisuguse järelduseni. Ta ei vabanda siin mitte ainult Tana ees, vaid ka nende ühiskonnagruppide ees, keda tema käitumine puudutas, mis toob selle osa auditooriumist talle emotsionaalselt lähemale, kuna nad tunnevad ennast osana vestlusest.

Huvitav koht, kus Ian vabandab, kuid ei võta ka täielikult oma tegusid tagasi, on näha siin: *“I'm sorry to everyone that I made Content Cop videos on. I—I still don't like the majority of you, and that's fine, but I can recognize that you did not deserve the hate and harassment that I sent your way.”* Ta vabandab otseselt, kuid järgneva lausega tekib tunne, et see ei ole täielikult siiras, kuna ta väljendab seda, et talle endiselt need inimesed ei meeldi. Samas avab see mõneti auditooriumi jaoks olukorra erinevaid tahke ning Ian leiab kolmanda viisi, kuidas väljendada enda tundeid situatsiooni suhtes – ta ei aseta ennast täielikult õigele ega valele

poolele, vaid keskele, kus tal on võimalik ikkagi kogeda kahetsust kuid samal ajal tunda, et need inimesed kellele tema on liiga teinud on endiselt tema arvamusel ebameeldivad inimesed.

Üldiselt on Iani videos näha emotsionaalsust ja argumenteerimist kõige enam. Emotsionaalsus väljendub ülestunnistustes ja enda mõttemaailma reflekteerimises, kus ta kasutab kaastunde, usalduse ja läheduse loomiseks suure emotsionaalse kaaluga argumente ja sõnu. Argumenteerimine väljendub eelkõige loogilistes mõtete järjestamises, kus ta toetub eeldustele ja loob nende põhjal loogilisi järeldusi.

Kommentaariide analüüs

Esimese 100 kommentaari seas oli 16 positiivset, 16 negatiivset, 16 neutraalset ja 56 muud kommentaari. Väljavõetud kommentaarides oli kokku 30 meeldimist, millest 13 (43%) olid positiivsetel, 9 (30%) negatiivsetel, 1 (3%) neutraalsetel ja 7 (23%) ülejäänutel.

Kommentaariide arvu koha pealt on keeruline tulemuseni jõuda, kuna positiivseid, negatiivseid ja neutraalseid kommentaare on sama palju. Meeldimiste arvu koha pealt saab aga pidada reaktsiooni positiivseks.

Kümne populaarseima kommentaari puhul väljendus samuti positiivne tagasiside auditooriumilt. Kümnest kommentaarist seitse olid selgelt positiivsed ning kolm olid neutraalsed. Selgelt negatiivse tooniga kommentaare populaarseimate kommentaariide seas ei esinenud. Seega on siinkohal vabandusvideo reaktsioon selgelt positiivne. Järgnevas tabelis (Tabel 7) toon näiteid kõige rohkem diskussiooni tekitanud kommentaaridest.

Tabel 7. iDubbz vabandusvideo kommentaariide näited.

Näide	Kommentaari	Meeldimiste arv	Vastuste arv
1	You weren't funny because you were offensive, you are just a very funny dude. You can be the self aware you and still be funny.	15450	293
2	missed opportunity: "Content Cop - IDUBBBZTV"	4816	33
3	This is the most Australian looking non-Australian ever.	6014	37

Esimeses näites on tegu selgelt positiivse kommentaariga, kus kommenteerija väljendab enda hinnangut iDubbzi videote ja huumori suhtes. Selle kommentaari toon on positiivne ja

väljendab poolehoidu iDubbzi suhtes. Teise näite puhul ei saa kindlalt väita, kas tegu on positiivse või negatiivse tooniga, kuid kommenteerija viitab iDubbzi varasematele videotele, mis võib viidata pigem positiivsele suhtumisele sisulooja suhtes, kuna kommenteerija on selgelt kursis sellega, millist sisu iDubbz on varem loonud. Kolmas näide on seotud iDubbzi välimusega ja ei ole otseselt positiivne ega negatiivne.

4.5. David Dobrik

Metatasand

David Dobrik on samuti USAs tegutsev *youtuber* ja sisulooja. Tema sisu on iseloomult humoorikas ja peamiselt teeb ta *vlog*-tüüpi videoid ning tema auditoorium on väga suur. Vabandusvideo kontekstiks on keeruline ja tõsine olukord, millega David oli isiklikult seotud. Tema hea lapsepõlve sõber Durte Dom sai süüdistuse mitmete erinevate naiste seksuaalse ahistamise kohta, ning David ei reageerinud sellele piisavalt kiiresti ega ei uskunud naisi, kes süüdistustega välja tulid. Vabanduse ajendas auditooriumi suurenev vastukaja, mis tulenes sellest, et inimesed ei suutnud uskuda, et David kajastab oma kanalil inimest, kes on toime pannud tõsiseid kuritegusid erinevate naiste vastu. Vabandus ongi suunatud eelkõige naistele, keda ta ei kuulanud – ta nimetab nimeliselt Trishat ja Kati, kuid suunab selgelt oma vabanduse kõikidele naistele, kelle süüdistusi ta ignoreeris.

Makrotasand

David kasutab enda vabandusvideos loogilist progressiooni, mis väljendub selles, et ta toetub argumentidele. Ta esitab väiteid, mis kannavad eeldusi, ning loob nende põhjal järeldusi, juhatahes kuulajat läbi loogilisest mõttejadast. Näiteks siin on näha argumenti, kus on peidetud eeldus: *“I think with this situation, there's a lot I can look at, and there's a lot I can learn from, but there's a lot of mistakes that I made, and I'm sorry for that. I'm sorry for everybody I've let down. I'm sorry to my family, and I'm sorry to my friends that I've embarrassed. And that—this won't happen again.”* Kui võtta see argument tükki, siis näeme, et eeldus on siin see, et vigadest on võimalik õppida. Ta tunnistab, et õppimiskohti siin olukorras on palju, sest ta on teinud palju vigu, ning vaikiv järeldus on, et seda tuleb teha. Seejärel esitab ta publikule lubaduse situatsioonist õppida ja areneda.

Vabandusvideos on eelkõige temaatiline koheivsus – David räägib ühest kindlast teemast ja situatsioonist ning enda rollist selles. Üleminekud teemalt teemale, kuigi vahepeal järsemad,

on ikkagi põhjendatud ja seotud eelmise teemaga. Tekst toimib tervikuna ning teemast suuri põhjendamatuid kõrvalepõikeid ei esine. Siduv element on Davidi enda kogemus ja reflekteeriv kõneviis.

Mesotasand

Davidi video algab ümmarguse sissejuhatusega – ta alustab videot rääkides sellest, mis kell on ja kuidas ta on üle pika aja üksi: *“Hi guys, it's, um, 1:45 in the morning, and I'm finally by myself—which I know doesn't sound that crazy, to be by yourself at 1:45 in the morning—but, um, this week's been pretty hectic.”* Selline sisse juhatamine on huvitav valik, kuna ei seostu otseselt sellega, mis see video on. Sellest tulenevalt on sissejuhatus üsna laialivalgud ja pikk. Ta alustab peale video sisse juhatamist olukorra selgitamist ja selgitab enda rolli selles olukorras, millele ta kulutab võrdlemisi suure hulga mahtu. Järgneva mesotasandi teemaploki pühendab ta ühele ohvrile ning vabandab tema ees. Seejärel räägib ta parandustest, mida ta on juba teinud, et oma tegusid heastada. Ta võtab hetke, et rääkida sotsiaalmeediast ja tühistamiskultuurist ning võtab oma video kokku lootusrikka tooniga, kus soovib kõigil oma tegude üle reflekteerida ja neid analüüsida.

David ei kasuta videos mesotasandi liidestusi ning jaotab video osadeks temaatiliselt. Mõnes kohas on tunda teema vahetudes suuremat hüpet, näiteks enne sotsiaalmeedia ja tühistamiskultuuri teemaplokki on teemavahetus järsem. Davidi videos on selgelt tuvastatavad vabanduse teooria osad, kuid David kombineerib neid omavahel ning ei ole teksti mesotasandil selle järgi struktureerinud.

Mikrotasand

David põimib oma vabandusvideos kõiki vabanduse teooria elemente kokku. Järgnevalt esitan väljavõtteid Davidi kõnest ning vaatlen kuidas ta seda teeb ning milliseid retoorikavõtteid ta kasutab. Näiteks kirjeldab ta olukorda suhtelisalt ebamääraselt; ta ei maini oma väärtegusid otse, vaid eeldab, et auditoorium on juba sellega kursis. Seega kõrvaltvaatajana on keeruline olukorrast täielikult aru saada. Ta kirjeldab oma sõbra tegusid ja enda seisukohta sellega seoses: *“I want to start this video off by saying I fully believe the woman who came out against Dom and said she was sexually assaulted and raped by him,”* ning kasutab selleks emotsionaalseid võtteid. Siin on näha, et David toob ennast publikule ja ohvritele lähemale läbi selle, et ta väljendab seda, et ta usub ohvreid. See loob piltliku lõhe

Davidi ja Domi vahele. Ta ei pehmenda kuidagi oma sõbra tegusid, mis paneb mõtlema selle peale, et ta võib proovida ennast kontrastina Domi kõrval n-õ süüst puhtaks pesta.

Lisaks kirjeldab ta olukorda põgusalt siin: *“I also want to acknowledge the women that spoke out against Dom in 2018. I’m talking about Ally, and then I’m talking about other girls that addressed their problems privately or publicly.”* Siin on näha antiteesi (privaatne vs. avalik) ja korduseid. Viimane väljendub eelkõige selles, et ta kordab iga lauseosa alguses sama fraasi – ma tahan mainida seda, ma räägin sellest ja siis ma räägin sellest. Antitees ehk tasakaal mängib siin seda rolli, et vaatajale tundub, nagu ta oleks katnud enda poolt kõik olukorra tahud, st ta kinnitab, et ta on teinud mõlemat ja ei välista kumbagi poolt argumentid.

Edasi vabandab ta otse sõnaliselt nende naiste ees, kes olukorras kõige enam kahju kogesid: *“I’m sorry I didn’t listen to you guys. I am sorry that I—that I took Dom’s word, um, for what happened in those certain situations, and I didn’t believe you.”* Siin on näha emotsionaalset otsekõnet, mis on selgelt suunatud nendele naistele. Lisaks viitab siin emotsionaalsusele tema kõnemaneeer ja toon, mis on alandlik ja kutsub üles kaastunnet auditooriumilt. Samuti on siin näha kolmikut ning osaliselt võib tuvastada ka võimendamist – ta on oma lauseosad järjestanud sellisel viisil, et kõige viimane mõte on kõige kaalukam.

Järgnevalt avab ta emotsionaalsel viisil olukorda ning enda rolli selles: *“And not only did I not believe you, but I made a joke of—of what kind of a person Dom was, because I couldn’t wrap my head around a childhood friend of mine doing this to people and actually hurting people. And—and I’m sorry for that. Not only did I discredit you, Ally, but I platformed Dom. And not only did I platform Dom, but I platformed the subject of sexual assault in a negative way—where I made jokes about it and I reinforced that kind of behavior. And I’m so sorry.”* Ta selgitab olukorda, väljendab selgelt mõistmist enda tehtud kahju suhtes ning vabandab sõnaliselt. Teisisõnu on siin näha mitut vabanduse teooria aspekti. See lõik on ka retoorikavõtete poolest rikkalik – esineb metafoori, tasakaalu, emotsionaalsust ja võimendamist. Metafoor seisneb väites *“wrap my head around,”* mida oleks saanud öelda tunduvalt lihtsamini, kuid David valis kasutada metafoori, et paremini illustreerida enda segadust ja ahastust olukorra suhtes. Tasakaal väljendub eelkõige selles, et ta kasutab lõigu vältel samalaadselt struktureeritud lausete kobaraid – ma ei teinud ainult seda, vaid tegin ka seda. See toimib ka võimendusena, kuid võimendamist on veel näha selles, et need lauseosad on taaskord paigutatud kumulatiivses järjekorras, mis teeb viimase mõtte kõige mõjukamaks. Emotsionaalsus väljendub eelneva lõigu puhul taaskord otseses kõne suunamises ohvritele,

kuid kuna tegu on emotsionaalse teema ja ülestunnistusega, siis väga suur emotsionaalne kaal on kogu tema öeldul.

Millest veel rääkinud ei ole on paranduste pakkumine. David alustab paranduste pakkumist justkui viidates sellele, et ta on juba paranduste tegemisega alustanud: *“I made the decision to no longer film with Dom in 2019. And I'm not saying my content has been brilliant since then, but that's when I first started taking into account the power dynamic and what influence I had on people that I was filming with.”* Ta kasutab siin argumenteerivat võtet, mis on seotud alistuva ülestunnistusega, et kuigi tema sisu pole peale paranduste tegemist hiilgav olnud, siis see oli vajalik selleks, et luua n-ö paremat sisu. Ta kasutab seda tunnistust või mõõndust eeldusena, et jõuda oma olulisema mõtteni, milleks on see, et ta on juba proovinud oma tegusid heastada. Mõneti saab seda tunnistust tõlgendada ka emotsionaalsusena, kuna väljaütlemine teeb ta haavatavaks kriitika suhtes ning publik võib tajuda sellest siirust.

Davidi vabandusvideo on emotsionaalselt laetud ja retoorikavõtete poolest rikas. Eelkõige on kasutatud emotsionaalsust, argumentatsiooni ja korduseid. Emotsionaalsus väljendub ausates ülestunnistustes, kus David reflekteerib enda tunnete ja tegude kohta, lubades auditooriumi endale lähemale ja tekitades empaatiat ja mõistmist publiku psüühikas. Argumentatsioon väljendub eelkõige loogilisel mõttejadal, mida ta kasutab, et jõuda mingi järelduse või ivani. Kordusi kasutab ta oma vabandusvideo mõtte rõhutamises erinevate sõnade kaudu ning Davidi stiili puhul oli märgata ka palju vahetut sõnakordust.

Kommentaari analüüs

Esimese saja kommentaari seas oli 13 positiivset, 5 negatiivset, 17 neutraalset ja 68 muud kommentaari. Meeldimisi oli kokku 10 175, millest 89 (<1%) olid positiivsetel, 76 (<1%) negatiivsetel, 947 (9%) neutraalsetel ja 9063 (89%) muudel kommentaaridel. Vaadeldes kommentaare üldiselt saab auditooriumi reksiooni pidada neutraalseks. Meeldimiste arv viitab samuti neutraalsele tulemusele.

Populaarseima kümne kommentaari seas oli samuti näha neutraalset tagasisidet, mis ei väljendanud otseselt poolehoidu Davidi suhtes, kuid ei olnud ka selgelt negatiivse tooniga. Selliseid kommentaare oli kokku viis. Ülejäänud kommentaarid olid pigem negatiivsed, kuid mitte otseselt Davidi suhtes vaid eelkõige situatsiooni ja Durte Domi suhtes. Leidus vaid kaks kommentaari, kus kommenteerija väljendab selgelt poolehoidu Davidi suhtes. Järgnevas tabelis (Tabel 8) toon mõned näited.

Tabel 8. David Dobrik vabandusvideo kommentaaride näited.

Näide	Kommentaar	Meeldimiste arv	Vastuste arv
1	thinking about the victims and how they're feeling about this right now...everything must be so overwhelming.	123108	430
2	Woah, he actually said "Trisha"	43452	410
3	For everyone saying Dom should make an apology, that probably wouldn't be appropriate. He needs to go to jail.	19434	120

Esimeses näites väljendab kommenteerija kaastunnet situatsioonis kannatanud inimeste ja Domi ohvrite suhtes. See kommentaar ei peegelda poolehoidu Davidi suhtes ja seetõttu ei saa kindlalt väita, millised on kommenteerija tunded vabandusvideo või Davidi suhtes. Kaastunne ohvritele võib aga viidata pigem negatiivsele suhtumisele. Teine näide väljendab üllatust, et David mainis ühte ohvrit nimeliselt. See kommentaar võib olla nii positiivse kui ka negatiivse alatooniga, kuid ohvri nime võimendamine võib viidata pigem negatiivsele reaktsioonile kommenteerija poolt.

Kolmas näide on aga selgelt negatiivse tooniga, kuid seda Durte Domi suhtes. Kommenteerija ei väljenda Davidi ega tema vabandusvideo suhtes seisukohta. Kommentaar pole üldse suunatud Davidile, vaid eelkõige teistele auditooriumi liikmetele. Lisaks kommenteeritakse olukorra tõsisuse üle ning kommenteerija toob välja, mis oleks tema arvates sobiv tagajärg Domi tegudele.

4.6. Colleen Ballinger

Metatasand

Colleen on USAs tegutsev juutuuber. Tema sisu on seotud komöödia ja elustiiliga – ta loob peamiselt *vlog* tüüpi sisu. Ta on kõige rohkem tuntud selle poolest, et ta lõi tegelaskuju nimega *Miranda Sings* ning pani teda erinevatesse situatsioonidesse ja kontekstidesse, samal ajal ise seda tegelaskuju kehastades.

Colleen on aastate jooksul pidanud toime tulema mitmete skandaalidega sotsiaalmeedias, kuid analüüsitud vabandusvideo on seotud vastukajaga, mida Colleen sai 2021. aastal. Videos vabandab ta rassistlike naljade, teatud ebaseadlike väljaütlemiste ja taktitundetute sõnavõtude ja selle eest, et saatis oma fännidele enda riideesemeid ning suhtles nendega väga personaalsel tasandil kuigi tegu oli mõnel juhul alaealistega. Nendest põhjustest lähtuvalt

saab järeldada, et vabandus on eelkõige kureeritud tema fännidele. Eelkõige üritab Colleen parandada oma mainet ning räägib sellest, kuidas tema pihta suunatud süüdistused on võetud suuresti kontekstist välja.

Makrotasand

Colleen kasutab video jooksul loogilist progressiooni. Kuigi ta arutleb erinevate sündmuste üle, mis on juhtunud erinevatel perioodidel tema karjääri jooksul, siis tema kõne on sujuvalt ja loogiliselt üles ehitatud. Ta toetub kõnes eelkõige lugude jutustamisele – ta selgitab, milline on süüdistus tema vastu, kirjeldab olukorra konteksti ja enda perspektiivi, reflekteerib nende üle ning jõuab mingisuguse ivani. Mõneti võib tuvastada ka ruumilist elementi, kuna Colleen räägib erinevatest skandaalidest, kuigi nähtus iseenesest jääb samaks.

Teksti kohesioon on valdavalt ühtlane. Kuigi Colleen liigub teemast teemasse ja skandaalist skandaali, siis kirjeldatav nähtus ja selle selgitamise struktuur (skandaal, vastukaja ja vastus) püsivad samana. Teksti lõpus aga toob Colleen üllatavalt sisse koroonapandeemia, mis ei ole muidu tema vabandusega seotud ja tekitab vaid küsitavust selle suhtes, mis eesmärgiga ta seda teeb. Lähemalt sellest, kuidas see publiku reaktsiooni mõjutab ja milliste retoorikavõtetega ta seda teeb, avan mikrostruktuuri analüüsi tulemuste all.

Mesotasand

Colleen on oma videot struktureerinud temaatiliselt. Alguses juhatab ta video sisse konkreetselt ja selgelt, ning seejärel hüppab sisse esimesse teemasse. Ta kasutab teemaplokkide eristamiseks ja mesostruktuuri sidusamaks tegemiseks mõnes kohas liidestusi, kuid ta ei tee seda läbivalt. Teemad on struktureeritud video alguses skandaalide kaupa – ta räägib ühes videos mitmest erinevast situatsioonist, mida kõiki saab võtta eraldi teemaplokina. Video teises pooles keskendub ta aga ühele kõige suuremale skandaalile, mis on seotud alaealisele fännile aluspesu saatmisega ja selle sama fänniga oma twitteri konto ja paroolide jagamisega. Sellele teemaplokile kulutab Colleen kõige enam mahtu, mis viitab sellele, et ta peab seda teemat kõige olulisemaks, mida avada.

Colleeni videos on võimalik tuvastada kõiki vabanduse teooria elemente, kuid tekstist on näha, et üldiselt on kõige rohkem kohata väärteo nimetamist ja olukorra kirjeldust. Vastutuse võtmist on samuti kaudselt näha, kuid otsest sõnalist vabandust esineb videos vaid ühel

korral. Parandusi Colleen otseselt ei paku. Edaspidi avan neid vabanduse teooria osasid sügavamalt retoorikavõtete kontekstis.

Mikrotasand

Olukorda selgitab Colleen tihti väga pikalt ja kirjeldavalt. *“People were saying, “How dare I talk about racism when I said these things 14 years ago?” And to you I say—that is the exact reason why I should be talking about racism and why I should be standing up against it. Because I was one of the dumb ones who said that stupid thing and grew from it and learned from it and realized how hurtful it could be, and now I want to right my wrongs and make a difference so that other people don't make the same mistakes that I made when I was a kid.”*

Selles lõigus on näha tugevalt emotsionaalset ja argumenteerivat retoorikat, kuid esineb ka võimendamist läbi epiteetide, kerget kordust ning tasakaalu. Argumenteerimisele viitab küsimuse küsimine ja sellele kohene vastamine – küsimuse küsib Colleen iseendalt ise selleks, et ta saaks pöörata selle kujutletava inimese küsimuse ümber ning kasutada seda enda eesmärgi kasuks. Siinkohal on selleks idee sellest, et tema on kõige õigem inimene selle probleemi võimendamiseks ühiskonnas, kuna tema on ise need ämbrid juba läbi kolistanud. Emotsionaalsus väljendub sellest, et Colleen väljendab soovi oma teod heastada ning võtab positsiooni, mis tugineb tema isiklikel väärtustel. Tasakaalu näeb oksüümoronis *“right my wrongs”* ning kordust saab tuvastada kahe järjestikuse lauseosa sama fraasiga alustamises. Väljendi *“I should”* korrutamise rõhutab omaette Colleen vastutust olukorras, kuid lisaks asetab ta tonaalselt sellele selge rõhu, mis võimendab seda veel enam.

Colleen kirjeldab veel situatsiooni ja väljendab enda tegude suhtes negatiivset hoiakut, küsides retoorilisi küsimusi, mis viitab argumenteerivale retoorikale: *“No, I should have never sent a fan underwear. How stupid am I?”* Ta jätkab argumenteerimist, vastates küsimustele, mida keegi tegelikult päriselt ei küsi, kuid neid ei ole raske vastuste põhjal sõnadesse panna *“No, I definitely should have never given him access to my Twitter account. And no, I shouldn't have talked to him as often as I did. But I am not a monster. I am not a groomer. And I shouldn't kill myself.”* Lõpus on aga näha, kuidas ta pöörab situatsiooni ümber selleks, et nihestada narratiivi enda süüst eemale. Ta kasutab siin argumenteerimist ka kolmandal viisil, milleks on süü tunnistamine selleks, et muuta ülestunnistus enda argumendiks. Põhiliselt saab auditoorium siit välja lugeda seda, et kuigi ta tegi valesti, siis ta

ei teinud midagi nii hullu, et väärیدا sellist vastukaja, mis pisendab tema tegusid. Lisaks on siin näha kolmikut: *“I am not a monster. I am not a groomer. And I shouldn't kill myself.”*

Colleen võtab kaudselt vastutust, kuigi ta ei maini seda sõnaliselt: *“This was my fault. He sent me a very long list of a ton of different things he wanted to post, and I did not look over it closely enough. I did not review it closely enough.”* Siin tunnistab ta selgelt, et tema on süüdi, kuid ta ei paku auditooriumile otse võimalust kuulda selle kohta, mida ta vastutuse võtmiseks edasi teeb või muudab. Kuigi ta mainib, et tegu on tema jaoks õppetunniga, siis parandusi ta väljaspool isiklikku arengut ja lubadust õppida ei paku, *“I've learned from these things, and I will continue to learn from them and grow from them to become the best me that I can possibly be.”* Ta võimendab siin enda arenguvõimalust läbi epiteedi, mis mõjub publikule usutava lubadusena.

Nagu eelnevalt mainisin mesostruktuuri juures, siis otsest sõnalist vabandust on Colleen'i videos kuulda vaid ühel korral: *“We're in the middle of a global pandemic, and it is scary, and I just want to say I am so sorry if this situation made any of you feel more stressed or uncomfortable or sad than you already do because of all the horrible things that are currently going on in our world.”* Ta kasutab siin ühiskondlikult keerulist perioodi, et nihutada narratiivi eemale enda skandaalidest. Ta kasutab ka epiteete, et pandeemia õudsust võimendada, mille eesmärk võib olla samuti tähelepanu eemale peletamine enda pealt. Ta küll vabandab sõnaliselt, kuid ta ei tee seda enda tegude pärast, mis võib auditooriumis tekitada ebasiirast muljet.

Kommentaaride analüüs

Colleen'i video esimeses sajas kommentaaris oli kokku 38 positiivset kommentaari, 23 neutraalset kommentaari ja 42 kommentaari, mida kodeerisin kategooriasse “muu.” Märkimisväärne selle video kommentaariumi puhul oli see, et ei esinenud üldse negatiivseid kommentaare. Kokku pälvisid esimesed sada kommentaari 1265 meeldimist, millest 89 (7%) olid positiivsetel kommentaaridel, 1109 (88%) neutraalsetel kommentaaridel ning 67 (5%) meeldimistest said kommentaarid, mis ei olnud videoga seotud.

Nendest numbritest selgub, et kommentaaride arvult juhivad üldse videoga mitte-seotud kommentaarid. Sellele kontrastiks juhivad aga meeldimise arvult neutraalsed kommentaarid. Kuigi neutraalsed ja muud kommentaarid on valdavas enamuses, siis võttes arvesse fakti, et

polnud näha ühtegi negatiivset kommentaari, saab järeldada, et esimese saja kommentaari puhul näeb pigem positiivset tagasisidet auditooriumilt.

Esimese kümne kommentaari puhul oli sarnaselt näha selget positiivset tagasisidet. Viis kommentaari kümnest peegeldasid kahtlemata positiivset tagasisidet ning ülejäänud neist olid samuti pigem positiivse tooniga. Kümne kommentaari seas oli kaks, mis kaldusid negatiivsema poole. Järgnevas tabelis (Tabel 9) toon mõned näited.

Tabel 9. Colleen Ballinger vabandusvideo kommentaaride näited.

Näide	Kommentaari	Meeldimiste arv	Vastuste arv
1	To be honest, I respect the way she owned up to everything and didn't throw a pity party for clout Edit, i no longer support Colleen, considering what has come out and i stand by the victims of Colleen's actions, not Colleen	5172	28
2	This is an apology. THIS is maturity. And as someone who isn't a Miranda fan, I can honestly say I have SO MUCH respect for Colleen. This is gutsy and we need more of it in the world. Also, 14 years guys? Really? I was an IDIOT 14 years ago. The important thing is learning from mistakes and growing, she has clearly done that.	4968	44
3	14 years ago... 🤔 people are DIGGING to cancel people. i'm mexican and this does not bother me	4631	43

Tabel 10. Tulemuste kokkuvõtte tabelina.

Tasand	Tunnus	Library of a Viking	Jaclyn Hill	Tana Mongeau	iDubbz	David Dobrik	Colleen Ballinger
META	Skandaali olemus	Vabandatakse valeinfo levitamise eest, milleks oli seksuaalse ahistamise süüdistus.	Brändiskandaal, kus vabandatakse klientide ees defektsete toodete pärast.	Vabandatakse rassistlike väljaütlemiste ja sisu eest.	Vabandatakse rassistliku alatooniga sisu eest moraalsest kohustusest.	Vabandatakse seksuaalkuritegude ohvrite ees.	Vabandatakse rassistlike naljade, taktitundetute kommentaaride ja alaelisele fännile aluspesu saatmise eest.
	Eesmärk	Õige sõnumi võimendamine, enda seisukoha väljendamine.	Segaduse silumine, klientidele lahenduste pakkumine.	Isikliku arengu illustreerimine ja maine parandamine.	Isikliku arengu illustreerimine.	Ohvrite sõnumi võimendamine.	Arusaamatuste silumine, täpsustamine ja selgitamine.
MAKRO	Progressioon	Selgelt tuvastatav loogiline progressioon. Leidub ka mõneti ajalise progressiooni elemente.	Laialivalgav ruumiline progressioon; järsud teemavahetused.	Sidus arutluskäik, mis viitab selgelt loogilisele progressioonile.	Selgelt loogiline progressioon, mis väljendub suhetes tekstiosade vahel.	Argumentidele toetuv selge loogiline progressioon.	Loogiline progressioon, mis väljendub argumenteerimises ja on selgelt tuvastatav.
	Sidusus	Selge temaatiline sidusus; terve tekst ehitatud üles ühele teemale.	Selge temaatiline sidusus ja keskne tees, millele video üles ehitatakse.	Video sidusus väljendub temaatilistes seostes ja eneserefleksioonis.	Tuvastatav temaatiline sidusus; teksti keskne tees on reflektiivsus.	Selgelt tuvastatav temaatiline sidusus.	Ühtlane temaatiline sidusus ja selgelt tuvastatav struktuur.

MESO	Peamiselt keskendub	Olukorra selgitamisele ja vastutuse võtmisele.	Toodete defektsuse põhjuste selgitamisele.	Vabandamine inimestele, kellele tehti enim kahju.	Isiklike tagamaade selgitamine ja arengu rõhutamine.	Enda rollile olukorras ja tulevikuperspektiiv.	Fännile aluspesu saatmise skandaalile.
MIKRO	Domineerivad retoorika-võtted	Argumentatsioon, emotsionaalsus, kordused, võimendamine.	Emotsionaalsus, kordused, argumentatsioon, võimendamine.	Argumentatsioon, emotsionaalsus, võimendamine, tasakaal.	Emotsionaalsus, argumentatsioon, võimendamine, tasakaal.	Emotsionaalsus, argumentatsioon, kordused, võimendamine.	Võimendamine, emotsionaalsus, argumentatsioon, tasakaal.
VASTU-VÕTT	Esimese 100 põhjal	Eelkõige negatiivne, kuid oli ka positiivset tagasisidet.	Eelkõige neutraalne	Pigem negatiivne	Pigem positiivne	Neutraalne	Pigem positiivne
	Populaarseima 10 põhjal	Tugevalt negatiivne	Tugevalt negatiivne	Tugevalt negatiivne	Tugevalt positiivne	Neutraalne	Tugevalt positiivne
	Peamised teemad kommentaarides	Üldine negatiivne tagasiside keskendus ühiskondlikule nähtusele, milleks on lojaalsuse puudumine.	Kriitika sisulooja kõneviisi ja teadliku eneseesitluse suhtes.	Kriitika sisulooja monotoonsuse, sõnakasutuse ja produktsiooni suhtes.	Kiidetakse sisulooja huumorit minevikus ja praegust enesereflektiivsust.	Ei kritiseerita sisuloojat, vaid situatsiooni ja selle tõsidust.	Kiidetakse eneseväljendust, konkreetsust ja ausust. Võrdlus teiste vabandusvideotega, rõhutades sisulooja videot positiivses mõttes.

5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja, milliseid retoorilisi võtteid Youtube'i vabandusvideotes kasutatakse ning kuidas auditoorium vabandusvideotele reageerib. Teisisõnu soovisin mõista, millised kommunikatsioonistrateegiad on tõhusad sotsiaalmeedias kriiside ja skandaalide lahendamiseks vabandusvideote näitel. Tulenevalt eesmärkidest ja uurimisküsimustest esitan edaspidi olulisemaid järeldused ning vastused uurimisküsimustele. Teen seda põimides järeldusi teooria ja enda mõtetega ning peatüki lõpus esitan võimalikud tuleviku uurimissuunad ning reflekteerin enda tehtu töö üle.

Kuidas struktureerivad *youtuber*'id vabandusvideoid erinevatel retoorilistel tasanditel?

Iga analüüsitud video vastas vabanduse kriteeriumitele, mille lähtekohad pärinevad Olshtain ja Coheni (1983), Batistella (2014) ja Schmitt jt (2004) vabanduse käsitlesest. Siiski on need videod erinevad reaktsiooni ja retoorika poolest ning järgnevalt näitan, milles see erinevus väljendub. Sellele uurimisküsimusele vastust otsides vaatlesin iga video nelja retoorilist tasandit (meta-, makro-, meso- ja mikrotasandit), mille definitsioonid ja teoreetilised lähtekohad pärinevad Lanhami (1991) ja Nida (1984) käsitlestest, Leesi (2020), Valge (2021), Andre (2021), Kuiva (2022), Reinase (2023) ja Kochi (2024) bakalaureusetöödest ning Kaspar Kruubi (2025) retoorika loengukonspektist.

Metatasand ehk retooriline situatsioon oli igal videol erinev. Skandaalid varieerusid seksuaalsetest kuritegudest kuni brändiskandaalide ja rassistlike kommentaarideni. Juutuuberid ei saa otseselt ise skandaali kujundada, kuna skandaal algab publiku pahameelest (Chen, 2019). See eest saan võrrelda nende eesmärgi skandaalis – näiteks Tana Mongeau ja iDubbz'i video eesmärgid olid küll sarnased (isikliku arengu illustreerimine), kuid Tana video eesmärgiks oli muuseas ka maine parandamine, mis tegi video publikule ebausutavaks ja ebasiiraks. Sandlin ja Gracyalny (2018) järgi on tegelikku siirust raske hinnata, kuna see tugineb auditooriumi tõlgendusel. Vabandusvideo eesmärk on oma loomult maine parandamine ning sellest mingisuguse kasu saamine (Downey, 1993; Penfold-Mounce, 2010), kuna sisuloojate sissetulek sõltub nende suhtest auditooriumiga ja usaldusest publiku ja sisulooja vahel (Abidin ja Ots, 2016). Publik hindas iDubbz'i vabandust selgelt siiramana kui Tana oma, mis viitab sellele, et kuigi maine parandamine on vabandusvideo eesmärk, siis publikule ei tohi see edasi kanduda peamise eesmärgina, kuna see näib nende jaoks ebasiiras. Teisisõnu publik ei tohi saada aru, et vabandusvideo eesmärk on saada videost mingit kasu.

See puudutab eelkõige kõne retoorika meta- ja mesotasandit – metatasandil peab eesmärk olema kooskõlas sellega, millele pannakse mesotasandil kõige rohkem rõhku. Selline kooskõla mõjub publikule kõige veenvalt, mis on hea vabandusvideo õnnestumise aluseks.

Makrotasandil oli näha väga palju sarnaseid jooni progressioonis ja sidususes. See väljendus selles, et juutuuberid on kasutanud samu progressiooni (loogiline) ja sidususe (temaatiline) tüüpe. Kuigi seisnevad siinkohal erinevused selles, et mõnes videos on selgelt näha läbimõeldud teksti struktureerimist, samal ajal kui teistes videotes tundub struktuur ja progressioon läbimõtlemata või laialivalgub. Batistella (2014) järgi peab vabandaja teadma, millest ta räägib ja sõnastama vabanduse selgelt, et see näiks publikule siira ja usutavana. Sellest oli ideaalne näide Colleen, kelle video oli hästi struktureeritud ja mõtted selgelt esitatud ning kelle kommentaarides vastavalt seda ka kiideti. Seega toetudes minu analüüsile ja teooriale saan järeldada seda, et auditoriumile mõjub vabandusvideote puhul veenvamalt selge ja loogiline eneseväljendus. Ebaselge ja ebaloogiline tekst on publiku jaoks kahtlust tekitav või ebausutav.

Mesotasandil vaatan Paul Leesi (2020) poolt Nida (1984) raamistikku lisatud suuremaid tekstiosasid nagu sissejuhatus ja kokkuvõte ning sinna vahele jäävad alateemad, millele videotes keskenduti. Mesotasandi struktuuris oli eelkõige näha seda, milliseid teemasid juutuuberid rõhutasid vastavalt sellele, millisele jutupunktile kulus videost kõige rohkem mahtu. Analüüsitud videotes pühendati kõige rohkem aega olukorra selgitamisele, isiklike tagamaade avamisele, enda rollile või konkreetsele skandaali osale. Need mesotasandi osad peegeldavad hästi seda, kuidas sisulooja on proovinud oma eesmärki saavutada. Samaaegselt näeb publik selle kaudu, mis on sisulooja tegelik eesmärk ja sellest sõltub suuresti auditoriumi hinnang vabanduse siirusele ja reaktsioon. Järelikult on vabandusvideo puhul oluline, et metatasandi eesmärk ja mesotasandi struktuur toetaksid teineteist. Teisisõnu tekstiosade ülesehitamine vastavalt video peamisele eesmärgile soodustab positiivset reaktsiooni.

Mikrotasandil vaatlesin tähe, sõna, fraasi ja lause tasandi võtteid. Siinkohal on näha videote vahel üldisi sarnasusi, milleks on näiteks see, et igas videos on kasutatud sarnaselt argumenteerivaid ja emotsionaalseid võtteid. Emotsionaalsete võtete olulist ülekaalu toetab nii vabandamise kui ka retoorika teooria. Olshtain ja Cohen (1983) järgi pakub vabandaja muuseas lubadusi, et olukord ei kordu tulevikus. Sellist lubaduste andmist oli näha igas analüüsitud videos. Lanhami (1991) retoorikavõtete kohaselt on lubaduste andmine

emotsionaalne võtte *orcos*. Seega vabanduse ja retoorika teooriale tuginedes on emotsionaalsus vabanduse eelduseks. Samas ainult emotsionaalsete võtete kasutamine ei taganud analüüsitud videotest positiivset reaktsiooni publikult. Järelikult ei saa tulemuste põhjal öelda, et emotsionaalsus on üksinda efektiivne meede publiku psüühika mõjutamiseks, vaid see töötab koosmõjus teiste retooriliste strateegiatega.

Vabandusvideote mikrotasandi struktuur küll sarnanes videote lõikes, kuid oli näha ka olulisi erinevusi selles, mida võimendati ja kuidas teksti üles ehitati. Näiteks Jaclyn on analüüsitud videotest kasutanud kõige rohkem korduseid. Mõtete kordamine rõhutab küll video peamist mõtet, kuid nähtavalt tundub auditooriumile üleliigsena, mis ei soodusta vabandusvideo eesmärgi täitmist ja auditooriumi psüühika muutumist. Seega võttes arvesse Jaclyni video negatiivset reaktsiooni ja laialdast korduste kasutamist, saab järeldada, et vabandusvideo ülesehitamine kordustele ei ole efektiivne vabandamise strateegia ja ei mõju auditooriumile veenvalt. Minu analüüsi toel ei saa järeldada, kui palju korduseid on auditooriumi jaoks paras, et rõhutada mõtet kuid säilitada vabanduse veenvus publiku jaoks – saan vaid Jaclyni video tulemustele tuginedes öelda, et ei ole paslik kasutada domineeriva võttena korduseid, kuna sellel võib olla keskse mõtte rõhutamise asemel vastupidine efekt.

Mikrotasandi analüüsi käigus järeldus, et võimendamine on efektiivne vabandamise strateegia. Seda saab väita eelkõige Colleen Ballingeri videole toetudes, kuna tema kasutas analüüsitud videotest kõige rohkem võimendamist epiteetide ja pisidetailide kaudu. Tema strateegia erines teistest videotest, sest kuigi teistes videotest oli kasutatud võimendamist, siis teised ei kasutanud sellist detailide võimendamist peamise strateegiana. See võib auditooriumile mõjuda usaldusväärsemalt, kuna jätab mulje, nagu Colleen teab täpselt millest ta räägib. Siin saan toetust Batistella (2014) teooriast, mille järgi usutavus sõltub sellest, kui teadlikuna juutuuber ennast representeerib. Seega toetudes teooriale ja analüüsi tulemustele saan Colleen'i video näitel järeldada, et iseenda teadlikuna representeerimine ja detailide võimendamine soodustab auditooriumi positiivset reaktsiooni.

Minu bakalaureusetöö tulemused näitavad ka seda, et loogilise progressiooni kasutamine makrotasandil ja argumenteerivate võtete ülekaal mikrotasandil täiendavad teineteist ning viitavad struktureeritud eneseväljendusele. Kui makrotasandil on kasutatud loogilist progressiooni, et viia tekst ajas edasi, siis mikrotasandil toetavad seda konkreetset eeldused, põhjendused, selgitused, näited või viited, mille põhjal moodustatakse mõte. Seega saan siinkohal järeldada, et mõned *youtuber*'id kasutavad argumenteerimist süsteemselt mitmel

retoorilisel tasandil korruga, et muuta sõnum usaldusväärseks ja mõjutada auditooriumi psüühikat endale soovitud suunas.

Kuidas ja millele reageeris auditoorium vabandusvideo kommentaarides?

Uurisnii esimese saja kui ka populaarseima kümne kommentaari tooni ja sisu. Auditooriumi reaktsioon ei sõltu üksnes vabanduse retoorikast, vaid ka sisulooja rollist olukorras ning sellest, kui siiraks publik tema eneseesitlust ja käitumist peab. Auditooriumi reaktsioonid vabandusvideotele jagunesid positiivseteks (iDubbzbz, Colleen Ballinger), negatiivseteks (Library of a Viking, Jaclyn Hill, Tana Mongeau) ja neutraalseteks (David Dobrik). Positiivne reaktsioon oli seotud selge, siira ja küpse eneseväljendusega, samas kui negatiivse vastuvõtu puhul peegeldus rahulolematust kas sisulooja käitumise, enesepresentatsiooni või eneseväljenduse suhtes. Seega ilmneb, et kuigi retoorikal on auditooriumi vastuvõtus oluline roll, mõjutavad hinnangut ka sisulooja roll skandaalis ja publikupoolne tajutud siirus, mida ei saa ainult retoorika kaudu seletada.

Kommentaari analüüsist oli näha, et auditoorium hindab sisulooja sõnumi selgust ja läbipaistvust. Colleen Ballingeri video kommentaarides kiideti tema eneseväljendust, ausust ja täpsust. Sarnaselt kiideti iDubbzbz'i video kommentaarides tema huumorit ja siirust. Kuigi Colleen ja iDubbzbz'i reaktsioonid olid positiivsed, siis kommentaaridest näeb, et need olid erinevatel põhjustel. Mõlema video puhul tuli kommentaarides esile, et auditoorium tõlgendas vabandust siira eneseväljendusena, mis mõjutab Sandlin ja Gracyalny (2018) sõnul otseselt andestamist ja seeläbi auditooriumi positiivset reaktsiooni. Nende kahe video kommentaaridest tuleb esile, et kuigi nad on kasutanud erinevat retoorikat ning tegu on erinevate skandaalidega, siis ühtne ja reaktsiooni määrav element on selge ja küps eneseväljendus ning siirus.

Kolme video puhul oli populaarseimate kommentaaride üldtoon selgelt negatiivne – Library of a Viking, Jaclyn Hill ja Tana Mongeau. Library of a Viking kommentaarides väljendas publik selget pahameelt sisulooja ebaloojaalsuses ning liiga kiire reageerimises. Jaclyn Hilli puhul oli peamiseks kriitikaks tema enesepresentatsioon – välimus, riietus ja produktsioon. Tana Mongeau kommentaaridest peegeldus rahulolematust tema sõnakasutuse ja monotoonsuse suhtes. Teisisõnu Library of a Viking sai vastukaja tema käitumise kohta, Jaclyn tema eneseesitluse kohta ning Tana tema eneseväljenduse kohta. Selline tagasiside peegeldab seda, et publik tajus erinevaid aspekte ebasiirana ja ebausutavana ning need faktorid ei olnud otseselt seotud retoorikaga. Sellest järeldub, et kuigi auditooriumi

reaktsiooni kujunemisel mängib retoorika olulist rolli, siis mõjutavad vastuvõttu ka teised faktorid, mida mina oma bakalaureusetöös ei analüüsinud.

David Dobriku video oli valimist ainus, mille reaktsioon oli täielikult neutraalne sisulooja suhtes. Kommenteerijad tõid populaarseimate kommentaaride seas välja situatsiooni tõsidust ja väljendasid pahameelt olukorra, kuid mitte otseselt Davidi suhtes. Selle põhjuseks võis olla see, et David ei olnud ise olukorras süüdi, vaid vabandas kõrvalseisjana passiivseks jäämise eest. Järelikult saan öelda, et auditooriumi reaktsiooni mõjutab tugevalt situatsioon ja vabandaja enda roll olukorras.

5.1. Tuleviku uurimissuunad

Minu bakalaureusetööd motiveeriv uurimisprobleem oli see, et puudub süstemaatiline arusaam sellest, milliseid retoorilisi strateegiaid kasutatakse, et edasi anda tõhus ja usaldusväärne vabandus Youtube'i maastikul. Vabandusvideote retoorilist dimensiooni ei olnud siiani loetud allikates põhjalikult analüüsitud ning seetõttu tahtsin sellesse sukelduda ja koostada bakalaureusetöö raames vabandusvideote retooriline analüüs. Ma arvan, et minu töö panus Youtube'i vabandusvideote uurimisse on uudne ja oluline, sest retoorika lisamine vabanduse mudelisse lubas näha vabanduste suuremat mitmekesisust samal ajal kui varasemad käsitlused on keskendunud pigem sisu, motiivide või PR-efektide analüüsile, jättes retoorilise struktuuri tahaplaanile.

Kuigi auditooriumi reaktsiooni kujunemisel mängib retoorika olulist rolli, siis mõjutavad vastuvõttu ka teised faktorid, mida mina oma bakalaureusetöös ei analüüsinud. Seetõttu tekib küsimus, kas vabandusvideoid saab üldse hinnata ainult retoorika alusel. Minu hinnangul tuleb eelkõige vaadelda sotsiaalmeedia vabandust kui mitmetahulist suhtlusakti auditooriumi ja sisulooja vahel, kus retooriline strateegia, isiku maine ja kontekst moodustavad koosmõjul vabanduse õnnestumise või mitte-õnnestumise ehk auditooriumi reaktsiooni. Edasised uuringud võiksid keskenduda sellele, kuidas erinevad publiku osad (nt pikaajalised fännid ja juhuvaatajad) tõlgendavad sarnaseid retoorilisi mustreid, ning millist rolli mängivad platvormi algoritmid vabanduse leviku ja tõlgendamise kujundamisel.

Edaspidised uuringud võiksid uurida ka suuremat valimit, et saada veel laialdasem ülevaade vabandusvideote retoorikast. Samuti saaks edaspidistes uuringutes läheneda skandaalipõhiselt ning koostada juhtumianalüüsi, sest sotsiaalmeedia skandaalide laiemaks mõistmiseks on tihti tarvis läbi vaadata ja analüüsida rohkem kui üks video skandaali kohta. Tulevikus oleks

huvitav läheneda vabandusvideote analüüsil ka skandaalipõhiselt, et paremini näha kuidas erinevad inimesed sama skandaali puhul reageerivad. Selline lähenemine võimaldaks veel paremini võrrelda erinevate vabandusvideote retoorilist profiili, kuna muutujad nagu situatsioon, vabanduse põhjused ja ajaline periood kattuvad omavahel.

Selge on see, et tulevikus on palju viise, kuidas veel vabandusvideoid uurida – minu tööst jäi kõrvale näiteks video tootmine, sisulooja välimus, kehakeel ja hääl. Teisisõnu saab sama teema uurimist jätkata paljudes teistes suundades ning koostada edasiseid väärtuslikke uuringuid, mis aitavad paremini mõista Youtube'i vabandusvideote iseloomu ja olulisust.

5.2. Uurija refleksioon

Töö eesmärk oli selgitada välja, milliseid retoorilisi võtteid Youtube'i vabandusvideotes kasutatakse ning kuidas auditoorium vabandusvideotele reageerib. Tunnen, et see eesmärk sai saavutatud, kuna tekkis arusaam selle kohta, kuidas vabandusvideod on struktureeritud ja üles ehitatud. Siiski ei saa väita, et tean selle kohta kõike, sest paratamatult on minu võimed ja teadmised piiratud.

Töö raames analüüsisin kuus vabandusvideot. Ajalise piirangu tõttu pidin piirduma väiksema koguse videotega. Kui oleks olnud aega analüüsida rohkem videoid, siis oleks tekkinud laiem pilt sellest, kuidas juutuuberid enda vabandusvideoid retooriliselt üles ehitavad. Valimis olevad videod on pigem vanemad – kõige vanem video on aastast 2019 (Tana Mongeau) ning kõige uuem 2025. aasta algusest (Library of a Viking). Valimit koostades puutusin kokku esimese probleemiga, milleks oli see, et kuigi vabandusvideoid on Youtube'is palju, siis suur osa neist ei olnud originaalvideod ning märgatav osa olid vanemad. Proovisin leida valimisse võimalikult värskeid videoid, mis vastasid meetodipeatükis esitatud kriteeriumitele ja eeldustele, et saada kõige ajakohasemaid tulemusi. Selgus, et videote leidmine oli keerulisem, kui arvata võis. Tundub, et vabandusvideoid on aja jooksul vähemaks jäänud, kuid kuna ma ei analüüsinud vabandusvideote kogust mingi aja jooksul, vaid vaatlesin neid sisuliselt, siis on keeruline leida sellele väitele tagamaad. Minu hinnangul aga peegeldus selline nähtus valimi koostamisel.

Suurema jälgijaskonnaga *youtuber*'ite kommentaare analüüsisides tuli ette ootamatu takistus. Esimese saja kommentaari puhul esines mõnel juhul nähtus, kus lõviosa valimist moodustasid “muud” kommentaarid, kuna auditooriumi liikmed olid kommenteerinud video alla selle kohta, kuidas nad arvasid, et nad on esimesed kommenteerijad, mis esmapilgul ei

omanud reaktsiooni hindamise suhtes väärtust. Seda nähtust saaks veel edasi analüüsida, kuid selle töö kontekstis leidsin, et tegelikult peegeldab see ikkagi midagi reaktsiooni kohta – mõneti oleks võinud neid kommentaare kodeerida positiivsetena, kuna väljendavad kaudset poolehoidu sisulooja suhtes.

Proovianalüüsi koostades taipasin, et retoorika analüüsimine erinevatel tasanditel, eriti mikrotasandil, nõuab sügavat pädevust. Minu oskused arenesid töö käigus palju – täpsemalt tunnen kõige suuremat arengut just retoorika teooria osas. Tööd alustades olid mul küll esialgsed teadmised olemas kuid nüüd tunnen retoorikavõtteid ja retoorilisi strateegiaid tekstides palju paremini ära. Siiski jäi kindlasti analüüsi käigus mõned nurgad käsitlemata, kuna minu oskused ja teadmised olid piiratud. Tulevikus saan kindlasti veel arendada oma teadmisi sotsiaalmeedia algoritmide, erinevate kuulsuste tüüpide ja ka retoorika teooria vallas. Lisaks sellele proovisin analüüsida videote sisu võimalikult objektiivselt ning vaadelda neid kõrvalseisjana. See oli mõnel juhul raske, kuna olen osade juutuuberitega eelnevalt tuttav ja nende karjääri sotsiaalmeedias varasemalt jälginud. Kallutatuse vältimiseks vaatlesin kõiki videoid sama suhtumisega ja viisin analüüsi läbi teadvustades, et uuringu jaoks on objektiivsus oluline. Ma ei saa olla kindel, kas see täielikult õnnestus, sest paratamatult olen ma subjektiivne inimene, kellel on oma arvamused ja seisukohad.

KOKKUVÕTE

Minu bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja, kuidas juutuuberid vabandusvideosi struktureerivad erinevatel retoorilistel tasanditel ning kuidas auditoorium vabandusvideotele reageerib. Vabandusvideote uurimine on oluline, sest nendest on saanud uus digitaalse retoorika žanr, mille kaudu sisuloojad kujundavad teadlikult oma mainet ja mõjutavad auditooriumi hoiakuid nende suhtes. Uurimistöö fookuses olid elustiili *youtuber*'id, kuna nende bränd on tihedalt seotud nende isikliku elu ja iseloomuga, mille puhul tulevad esile kompleksed suhted sisulooja ja auditooriumi vahel. Eesmärgi saavutamiseks analüüsisin kuus vabandusvideot järgnevatelt juutuuberitelt: Library of a Viking, Jaclyn Hill, Tana Mongeau, iDubbbz, David Dobrik ning Colleen Ballinger.

Videote retooriliste tasandite analüüsiks kasutasin kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit, mille raames uurisin seda, kuidas *youtuber*'id struktureerivad vabandusvideoid meta-, makro-, meso- ja mikrotasandil. Lisaks sellele vaatlesin auditooriumi reaktsioone kommentaarides. Tulemustest selgus, et videote struktuuris esines mitmeid erinevusi ja sarnasusi. Meta-, makro-, meso- ja mikrotasandil ilmnis mitmeid ühiseid jooni. Näiteks enamik vabandusvideotes toetuti makrotasandil loogilisele progressioonile ning mesotasandil kasutati teemade temaatilist jaotamist – viimase puhul selgus veel, et teemade sidumiseks omavahel kasutati läbivaid teemasid nagu kahetsus ja ülestunnistus, olukorra selgitamine ja enesereflektiivsus. Mikrotasandi analüüsist selgus, et *youtuber*'id kasutasid läbivalt argumenteerivaid ja emotsionaalseid retoorikavõtteid, et suunata auditooriumi psüühikat oma eesmärgi suunas. Ühes videos oli näha ka domineerivat võimendamist, mis mõjus publiku reaktsioonile positiivselt ning teises videos oli näha kõige enam korduseid, mis mõjusid publiku reaktsioonile negatiivselt.

Kommentaaride analüüsist selgus, et vabandusvideote vastuvõtt ja publiku reaktsioon varieerus. Kahe video puhul oli reaktsioon negatiivne, kahes positiivne, ühes neutraalne ning ühe video puhul oli tulemus esimeste kommentaaride seas neutraalne, kuid populaarseimate kommentaaride puhul negatiivne. Kommentaarides reageeriti mitte ainult video sisule, vaid ka *youtuber*'i välimusele, toonile ja eneseväljendusele. Kõneainet pakkus ka video tootmine, skandaal üldiselt ja vabandusvideote stereotüüpiline ülesehitus.

SUMMARY

The aim of my thesis was to examine how YouTubers structure their apology videos across different rhetorical levels and how audiences respond to these videos. Studying apology videos is important because they have emerged as a new genre of digital rhetoric through which content creators consciously shape their public image and influence audience perceptions. The focus of the study was on lifestyle YouTubers, as their brand is closely tied to their personal lives and personalities, which highlights the complex relationship between the creator and their audience. To achieve this aim, I analyzed six apology videos from the following YouTubers: Library of a Viking, Jaclyn Hill, Tana Mongeau, iDubbbz, David Dobrik and Colleen Ballinger.

For the rhetorical analysis, I used the method of qualitative content analysis, examining how the creators structured their apology videos at the meta-, macro-, meso-, and microlevels. In addition, I analyzed audience reactions in the comments section. The results revealed both differences and similarities in the structure of the videos. Across all rhetorical levels, several common patterns emerged. For example, most videos followed a logical progression at the macrolevel and showed clear thematic structuring at the mesolevel. These thematic sections were often linked by overarching elements such as expressions of regret, confessions, explanations, and self-reflection. On the microlevel, YouTubers consistently used argumentative and emotional rhetorical strategies to influence the audience's perception and engagement. In one video, the use of amplification had a positive effect on audience reception, while in another, frequent repetition appeared to have a negative impact.

The analysis of comments showed that audience responses to apology videos varied. Two videos received mostly negative reactions, two positive, one neutral, and one video showed neutral reactions in the first 100 comments but predominantly negative responses in the top 10 most liked comments. Audience reactions addressed not only the content of the videos but also the creators' tone, appearance, and style of expression. Additionally, viewers commented on the video production, the scandal itself, and the stereotypical structure of apology videos.

KASUTATUD KIRJANDUS

Abidin, C. ja Ots, M. (2016). Influencers tell all. Unravelling authenticity and credibility in a Brand Scandal. M. Edström, A.T. Kenyon ja E.-M. Svensson (toim), *Blurring the lines* (153–161). Rootsi: Nordicom.

Abidin, C. (2021). Making Sense of Our Digital Lives. *Commonplace*. doi:10.21428/6ffd8432.e50956d8

Ambrose, M. L., Friess, N. ja Van Matre, J. (2012). Seeking digital redemption: The future of forgiveness in the internet age. *Santa Clara Computer and High Technology Law Journal*, 29, 1–65.

Andre, R (2021). *Stand-up komöödia loomine, esitus ja analüüs*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Bataineh, R. F. ja Bataineh, R. F. (2005). American university students' apology strategies: An intercultural analysis of the effect of gender. *Journal of Intercultural Communication*, 5(2), 1–17. doi:10.36923/jicc.v5i2.405

Battistella, E. L. (2014). *Sorry about that: The language of public apology*. Ameerika Ühendriigid: Oxford University Press.

Booth, W. C. (2004). *The Rhetoric of Rhetoric. The Quest for Effective Communication*. Malden: Blackwell Publishing.

Chen, G. M. (2019). Social media and scandal. H. Tumber ja S. Waisbord (toim), *The Routledge Companion to Media and Scandal* (lk 165–173). New York: Routledge.

Choi, G. Y. ja Mitchell, A. M. (2022). So sorry, now please watch: Identifying image repair strategies, sincerity and forgiveness in YouTubers' apology videos. *Public Relations Review*, 48(4), 1–9. doi:10.1016/j.pubrev.2022.102226

Cos, G. (2016). Chappaquiddick Revisited: Scandal and the Modern-Mediated Apologia. H. Mandell ja G. M. Chen (toim), *Scandal in a digital age* (lk 41–52). New York: Springer Nature.

- De Veirman, M., Cauberghe, V. ja Hudders, L. (2016). Marketing through Instagram influencers: impact of number of followers and product divergence on brand attitude. *International Journal of Advertising*, 36(5), 798–828. doi:10.1080/02650487.2017.1348035
- Dibble, J. L., Hartmann, T. ja Rosaen, S. F. (2016). Parasocial interaction and parasocial relationship: Conceptual clarification and a critical assessment of measures. *Human communication research*, 42(1), 21–44. doi:10.1111/hcre.12063
- Downey, S. D. (1993). The evolution of the rhetorical genre of apologia. *Western Journal of Communication*, 57(1), 42–64. doi:10.1080/10570319309374430
- Ekström, M. ja Johansson, B. (2008). Talk scandals. *Media, Culture & Society*, 30, 61-79. doi:10.1177/0163443707084350
- Horton, D. ja Wohl, R. (1956). Mass Communication and Para-Social Interaction: Observations on Intimacy at a Distance. *Psychiatry*, 19(3), 215–229. doi:10.1080/00332747.1956.11023049
- Kalmus, V. (2015). Standardiseeritud kontentanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/kontentanalyyis/>
- Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyyis/>
- Koch, M. (2024). *Vastandumine valimisreklaamides: EKRE ja Reformierakonna Facebooki reklaamide retooriline profiil*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.
- Kowert, R. ja Daniel Jr, E. (2021). The one-and-a-half sided parasocial relationship: The curious case of live streaming. *Computers in human behavior reports*, 4, 1–7. doi:10.1016/j.chbr.2021.100150
- Kuiv, C. (2022). *Ülevaade eestikeelsetest avaliku esinemise ja retoorika raamatutest*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Kruup, K. (2025). *Retoorika konspekt*. Loengukonspekt. Kasutatud 19.04.2025, https://docs.google.com/document/d/1QPwVvonBlngF9DWruhQBWI9_HpGUO3Cac1kElhUKOOw/edit?tab=t.0

Laifa, M., Akrouf, S. ja Mammeri, R. (2018). Forgiveness and trust dynamics on social networks. *Adaptive Behavior*, 26(2), 65–83. doi:10.1177/1059712318762733

Lanham, R. A. (1991). *A Handlist of Rhetorical Terms*. Los Angeles: University of California Press.

Lees, P. (2020). *Kõneanalüüsi meetodi koostamine ning testimine Eesti poliitiliste kõnede näitel*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Loisa, J. (2021). *"I'm just letting everyone know that I'm an idiot": Apology Strategies in YouTubers' Apology Videos*. Magistritöö. Ida-Soome Ülikool, Inglise keele ja kultuuri õppekava.

Mandell, H. ja Chen, G. M. (2016). Introduction: Scandal in an Age of Likes, Selfies, Retweets, and Sexts. H. Mandell ja G. M. Chen (toim), *Scandal in a digital age* (lk 3–14). New York: Springer Nature.

McQuail, D. (2003). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Naumau, D. I. ja Simkhovich, V. A. (2022). CANCELLING AS A SOCIAL PHENOMENON: THEORETICAL ASPECT. *Journal of the Belarusian State University*, 4, 71–79. doi:0.33581/2521-6821-2022-4-71-79

Nida, E. A. (1984). Rhetoric and styles: A taxonomy of structures and functions. *Language Sciences*, 6(2), 287–305.

Olshtain, E. ja Cohen, A. D. (1983). Apology: A speech act set. N. Wolfson ja E. Judd (toim), *Sociolinguistics and language acquisition* (lk 18–35). Rowley: Newbury House Publishers.

Osterman, L. L. ja Hecmanczuk, T. A. (2020). Parasocial forgiveness: The roles of parasocial closeness and offense perceptions. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(3), 800–820. doi:10.1177/0265407519879511

Palomares, M. A., Dumlao, R., Cabacungan, L. J., Acera, A., Ancheta, W. M., Gelacio, R., Martin, B., Abordo, C., Aglugub, R. J. ja Balmaceda, D. (2022). Cancel Culture: A Case Study on the Experiences of Called-out Person in Social Media. *International Journal of Arts, Sciences and Education*, 3(1), 121–142.

Pearson, D. H. (2021). *Accountability, Exile and Social Media: An Analysis of Contemporary Online Public Shaming Practices and “Cancel Culture”*. Magistritöö. Alberta ülikool, Soo ja sotsiaalse õigluse õppekava.

Penfold-Mounce, R. (2010). *Celebrity culture and crime: The joy of transgression*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Reinas, A. M. (2023). *President Kersti Kaljulaidi Eesti Vabariigi aastapäevakõnede ning arvamusemedia reaktsioonide analüüs*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/valimid/>

Sandlin, J. K. ja Gracyalny, M. L. (2018). Seeking sincerity, finding forgiveness: YouTube apologies as image repair. *Public Relations Review*, 44(3), 393–406. doi:10.1016/j.pubrev.2018.04.007

Sandlin, J. K. ja Gracyalny, M. L. (2020). Fandom, forgiveness and future support: YouTube apologies as crisis communication. *Journal of Communication Management*, 24(1), 1–18. doi:10.1108/JCOM-06-2019-0096

Sayogie, F., Zakiya, H. H. ja Nabillah, P. (2023). Image Repair Strategies in Apology Videos by YouTube Creators. *Media Education*, 19(4), 574–580. doi:10.13187/me.2023.4.574

Schmitt, M., Gollwitzer, M., Förster, N. ja Montada, L. (2004). Effects of objective and subjective account components on forgiving. *The Journal of social psychology*, 144(5), 465–486. doi:10.3200/SOCP.144.5.465-486

Towner, E. B. (2009). Apologia, image repair, and reconciliation the application, limitations, and future directions of apologetic rhetoric. *Annals of the International Communication Association*, 33(1), 431–468. doi:10.1080/23808985.2009.11679093

Trosborg, A. (1987). Apology strategies in natives/non-natives. *Journal of pragmatics*, 11(2), 147–167. doi:10.1016/0378-2166(87)90193-7

Valge, K. (2021). *Presentatsiooni analüüsi meetodi koostamine ja testimine*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Velasco, J. C. (2020). You are cancelled: Virtual collective consciousness and the emergence of cancel culture as ideological purging. *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, 12(5), 1–7. doi:10.21659/rupkatha.v12n5.rioc1s21n2

LISAD

Lisa 1. Bakalaureusetöös analüüsitud videote lingid

Postitaja	Video link
Library of a Viking	https://www.youtube.com/watch?v=r05G-ImHBgw
Jaclyn Hill	https://www.youtube.com/watch?v=x8QeSZpr0bs&list=PLqkz-pvmNGHOI3Kw_quVf3v9PyNH4cTJL&index=7
Tana Mongeau	https://www.youtube.com/watch?v=vwLiy4ti9is&list=PLqkz-pvmNGHOI3Kw_quVf3v9PyNH4cTJL&index=14
iDubbbz	https://www.youtube.com/watch?v=iRkCfOuW_u0&list=PLqkz-pvmNGHOI3Kw_quVf3v9PyNH4cTJL&index=34
David Dobrik	https://www.youtube.com/watch?v=IB734hc89x8&list=PLh4psMIeqxAZMSDmjwP4eTs54HID0QUUO&index=55
Colleen Ballinger	https://www.youtube.com/watch?v=r5AsmKUSaOg&list=PLh4psMIeqxAZMSDmjwP4eTs54HID0QUUO&index=37

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Elisabeth Prints,

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “*Youtuber*’ite vabandusvideote retoorika”, mille juhendajad on Kaspar Kruup ja Kaarel Lott, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Elisabeth Prints

23.05.2025